

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 284/2018 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 73/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö Sami Kivivasara, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Tomi Voutilainen, valtiovarainministeriö
- tietohallintoneuvos Tommi Oikarinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Isamaria Räsänen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Virpi Korhonen, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Risto Niskanen, sisäministeriö
- hallitussihteeri Matti Sillanmäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
- yksikön johtaja Jussi Luomajärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
- ryhmäpäällikkö Antti Lehto, Poliisihallitus
- ylijohtaja Heli Mikkela, Tilastokeskus
- kehittämisspäällikkö Johanna Rantanen, Tilastokeskus
- johtava asiantuntija Helena Hynynen, Verohallinto
- ylitarkastaja Alpo Lahtinen, Verohallinto
- johtaja Timo Salovaara, Väestörekisterikeskus
- kehityspäällikkö Jaana Rissanen, Eläketurvakeskus
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto
- lakimies Johanna Erkkilä, Kansallinen turvallisuusviranomaisen NSA
- tietohallintopäällikkö Ari Vähä-Erkkilä, Kansaneläkelaitos
- erityisasiantuntija Tuula Seppo, Suomen Kuntaliitto
- professori Olli Mäenpää

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- puolustusministeriö
- korkein hallinto-oikeus
- Finanssivalvonta
- Suomen Pankki
- suojelupoliisi
- Tilastokeskus
- Kansallisarkisto
- Liikenne- ja viestintävirasto
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Finanssiala ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Kansalliskirjasto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan uutta lakia julkisen hallinnon tiedonhallinnasta. Laki olisi tiedonhallintaa koskeva yleislaki. Laki koskisi laajasti viranomaistoiminnassa tapahtuvaa tiedonhallintaa. Lailla varmistettaisiin viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen hallinta ja tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Lisäksi laissa säädettäisiin viranomaisten tietojärjestelmien välillä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta sähköisesti. Sääntelyllä tehostettaisiin viranomaisten tiedonhallintaa, jotta viranomaiset voivat tarjota hallinnon asiakkaalle palveluitansa hyvää hallintoa noudattaen laadukkaasti ja hoitaa tehtävänsä tuloksellisesti. Lain tarkoituksena on edistää myös tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

Ehdotetun lain sääntely korvaisi ja uudistaisi voimassa olevan julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain säännökset. Tämä laki ehdotettaisiin kumottavaksi. Lisäksi ehdotettu laki korvaisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain hyvää tiedonhallintatapaa koskevat säännökset. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi tai muutettavaksi eräitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetun lain sekä eräiden muiden lakien säännöksiä.

Ehdotettavassa tiedonhallintalain säädettäisiin julkisen hallinnon yleisistä velvoitteista tiedonhallinnassa ja tietojärjestelmien käytössä: tiedonhallinnan suunnittelusta ja kuvaamisesta, tietoturvallisuudesta, turvallisuusluokittelusta, tietoaineistojen muodostamisesta sekä asian ja palvelujen tiedonhallinnasta. Tiedonhallintalakia sovellettaisiin tietyiltä osin myös yksityisiin henkilöihin sekä yksityisiin yhteisöihin, kun niiden toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Lisäksi tiedonhallintalakia sovellettaisiin eräisiin viranomaistoiminnan ulkopuolelle jääviin julkisyhteisöihin siltä osin kuin niihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain säännöksiä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta ehdotetulla lailla pantaisiin kansallisesti täytäntöön eräiltä osin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Laissa säädettäisiin julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleisestä ohjauksesta. Valtiovarainministeriön ja ministeriöiden ohjaus vastaisi pääosin nykyisiä toimivaltuuksia. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi uudesta toimielimestä, julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnasta, jonka tehtävänä olisi arvioida tiedonhallintalain vaatimusten ja menettelyjen toteuttamista sekä edistää laissa säädettyjen menettelyjen yhdenmukaista toteuttamista.

Ehdotetussa laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta olisivat säännökset teknisten rajapintojen ja katseluyhteyden avulla tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta. Samalla ehdotetaan kumottavaksi erityislainsäädännössä säädettyjä säännöksiä, jotka koskevat teknisten käyttöyhteyksien avulla tapahtuvaa tietojen luovuttamista. Sääntelyn tarkoituksena on vähentää tarvetta säätää erityislainsäädännössä teknisluonteisesta tietojen luovutustavasta. Ehdotetulla sääntelyllä ei ole vaikutusta tiedonsaantioikeuksia koskevaan sääntelyyn. Sääntelyä uudistettaisiin siten, että se nykyistä paremmin ottaa huomioon tietoteknisen kehityksen myötä tapahtuneita ja tulevaisuudessa tapahtuvia muutoksia tiedonhallinnassa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Uudistuksen tarve

Julkisen hallinnon tiedonhallintaan liittyvä lainsäädäntö on hajautunut useaan eri yleislakiin, joiden käsitteistö ei ole yhtenäinen. Tiedonhallintaan liittyy eri näkökulmista velvollisuuksia, jotka johtavat moninkertaiseen velvollisuuksien toteuttamiseen, kuten tiedonhallintaa koskevien kuvausten laatimiseen käsittelytoimia koskevana selosteena, tietojärjestelmäselosteena, arkistonmuodostussuunnitelmana sekä kokonaisarkkitehtuurikuvauksina. Erilaiset kuvaukset johtavat myös viranomaisorganisaatioissa epäyhtenäisiin kuvauksiin.

Tiedonhallinnasta on säädetty kansallisessa yleislainsäädännössä laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, julkisuuslaki), laissa julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (634/2011, tietohallintolaki) sekä sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Lisäksi arkistoinnin perusteista ja arkistotoimen tehtävistä on säädetty arkistolaisa (831/1994), mutta arkistointiin vaikuttavat myös Euroopan unionin yleinen tietosuojasetus sekä kansallinen tietosuojalaki (1050/2018).

Tiedonhallinnan menettelyt ja käytännöt ovat hallituksen esityksen mukaan kehittyneet siten, että osittain menettelyille ja käytännöille ei ole ollut enää lainsäädännöllistä tukea. Toisaalta menettelyt ja käytännötkin vaihtelevat eri viranomaisissa. Osa tiedonhallinnan lainsäädännöstä on yli 20 vuotta vanhaa ja säädetty toimintaympäristössä, jossa tietoverkon käyttö ja tietoaisteiden sähköinen käsittely ei ollut yleistä viranomaistoiminnassa.

Tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen liittyviä ongelmia on esityksen mukaan pyritty ratkaisemaan tietohallintolain mahdollistamalla tietohallinnon ohjauksen menetelmillä, mutta ne eivät ole osoittautuneet riittävän tehokkaiksi. Lisäksi tietohallintolain kanssa rinnakkainen sääntely on heikentänyt osittain mahdollisuuksia tietojärjestelmien ja niissä olevien tietojen tehokkaaseen hyödyntämiseen. Eduskunnan tarkastusvaliokunta on painottanut mietinnössään (TrVM 2/2012 vp), että "pelkästään tietohallintolaki ei ratkaise julkisen hallinnon tietojärjestelmien yhteentoimivuu-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

den ongelmia, vaan laki luo mahdollisuuksia vaikuttavien ohjausmekanismien käyttämiseen. Tietohallintolain kanssa oleva päällekkäinen tai aukollinen sääntely tulee kartoittaa ja poistaa mahdollisimman pian, jotta tietohallinnon ohjausmekanismit olisivat yhdenmukaisia ja kunkin viranomaisen ohjausvastuut tietohallinnon kehittämisessä ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden turvaamisessa olisivat mahdollisimman selkeitä".

Hallintovaliokunta toteaa puolestaan lausunnossaan HaVL 41/2014 vp muun ohella, että kokonaisarkkitehtuurin toteutuksen eteen on tehty työtä, mutta kokonaisuudessaan se on vielä varsin keskeneräinen. Työ on monelta osin painottunut järjestelmä- ja teknologia-arkkitehtuurin näkökulmiin tai keskittynyt vain suppeaan osakokonaisuuteen tai rajattuun toimintoon. Valiokunta on jo aiemmin painottanut sitä, että tietojärjestelmien kehittämistä ei pidä nähdä pelkinä tietotekniikkahankkeina, vaan osana toiminnan ja palvelujen kehittämistä (HaVL 22/2013 vp). Valiokunta on korostanut tietojohtamista sekä laajempaa näkökulmaa kehittämistyöhön: toimintaprosessien ja tiedonhallinnan kokonaisvaltainen suunnittelu on osa viranomaisen toiminnan ja talouden suunnittelua sekä johtamista osana toiminnan ja palvelujen kehittämistä (HaVL 22/2013 vp ja HaVL 41/2014 vp).

Julkisen hallinnon asiakaspalvelutuotanto ja IT-palvelutuotanto verkottuu koko ajan enemmän. Eesityksen mukaan tiedonhallinta tulisi nähdä koko tiedon elinkaaren ajan yhtenä kokonaisuutena, jossa eri toimijoiden vastuut on kuitenkin selkeästi määritelty. Myös tiedonhallinnan menettelylliseen ja toiminnalliseen ohjaukseen tarvitaan uusia elementtejä. Tiedonhallinnan sääntelyn hajautuminen näkyy myös viranomaisten toiminnan ohjauksessa katvealueina.

Lainsäädännössä viitataan asiakirjahallintoon, mutta asiakirjahallinnon ohjausta ei ole vastuutettu millekään viranomaiselle. Toisaalta tiedonhallinta muodostaa laaja-alaisen kokonaisuuden, jossa tarvitaan monialaista asiantuntemusta. Tiedonhallintaan liittyy keskeisesti sen asianmukainen suunnittelu, tietoturvallisuuden järjestäminen, yhteentoimivuuden hallinta tietovarantojen ja tietojärjestelmien välillä, tiedonmuodostuksen ohjaus, tietovarantojen hallinta sekä arkistoinnin hallinta. Tällaiseen kokonaisuuteen tarvitaan monialaista yhteistyötä, jotta julkisen hallinnon tiedon elinkaarenhallintaa voidaan kehittää saumattomasti.

Tiedonhallintaan liittyy myös raskasta erityislainsäädäntöä. Teknisten käyttöyhteyksien avaamismahdollisuudesta on säädetty sadoissa säännöksissä. Suurin osa säännöksistä on teknisluonteisia ja muodollisia. Lainsäädännössä on myös satoja henkilötietojen säilytysaikaa koskevia säännöksiä, mutta suuri osa henkilötietojen ja asiakirjojen säilytysajoista määräytyy yleislainsäädännön perusteella. Arkistolainsäädännössä on puolestaan säädetty pysyvästä säilyttämisestä, jolla tarkoitetaan arkistointia, kun taas perustuslakivaliokunnan vakiintuneissa kannanotoissa pysyvää säilyttämistä on käsitelty henkilörekistereissä olevien tietojen säilytysaikaa koskevien kysymysten yhteydessä. Tietosuojaa koskeva yleislainsäädäntö on muuttunut osittain 25. päivänä toukokuuta 2018, kun Euroopan unionin yleistä tietosuojasetusta on alettu soveltaa.

Kansallisesti tietojen säilyttämistä koskeva sääntely on sekavaa niin käsitteistöltään kuin toteuttamistavaltaankin. Sääntely-ympäristössä on myös säilyttämiseen liittyviä säädöshierarkiaan liittyviä epäselvyyksiä ja päällekkäisyyksiäkin, koska säilytysajoista on säädetty osittain laissa ja osittain asetuksissa. Säilyttäminen perustuu myös arkistonmuodostajien tai Kansallisarkiston päätöksiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Laadukas tiedonhallinta on osa viranomaisten hyvän hallinnon toteuttamista. Vanhentunut, sekava ja raskaskin tiedonhallinnan sääntely ei välttämättä tue hallinnon kehittämistä siten, että siinä voitaisiin hyödyntää riittävän tehokkaita tarjolla olevia tiedonhallinnan palveluita ja saatavilla olevia tiedonsaantioikeuksiin ja käsittelyoikeuksiin kuuluvia tietoja. Myös hallinnon asiakkaiden oikeuksien turvaaminen edellyttää ajantasaista ja selkeää tiedonhallinnan lainsäädäntöä. Tiedonhallinnan sääntelyn tulee muodostaa eheä kokonaisuus tiedon elinkaaren mukaisesti. Toimintaympäristön muutokset edellyttävät uusittavaa lainsäädäntöä tukemaan hallinnon kehittämistä ja laadukasta palvelujen tuottamista niin hallinnon asiakkaille kuin hallinnon sisäisiin prosesseihin.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä vielä arkistolainsäädännön osalta, että saadun selvityksen mukaan sitä ei ole voitu lähteä tässä ensimmäisessä vaiheessa uudistamaan, koska sähköisen arkistoinnin infrastruktuurin peruslinjaukset sekä suunnittelu ovat edelleen kesken. Selkeää linjausta ei ole siitä, minkälaiseen arkistointiratkaisuun päädytään ja onko sähköinen arkistointi keskitetty vai jatketaanko hajautetulla mallilla. Tämä ratkaisu on tehtävä myös muiden kuin valtion viranomaisten osalta, ja ratkaisu koskee siten myös kuntia ja itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia. Asiaan liittyy myös valtiosääntöisiä kysymyksiä. Lisäksi arkistolainsäädännön uudistaminen edellyttää saadun tiedon mukaan myös julkisuuslain ennakoitua laajempaa ja perusteellisempaa uudistamistarvetta sekä sen arvioimista, miltä osin julkisuuslakiin on tarpeellista sijoittaa arkistointiin liittyviä säännöksiä. Nyt arkistolakiin on tehty muutamia vuosia sitten muutoksia, jotka eivät vastaa julkisuuslain sääntelyä. Lisäksi jatkovalmistelussa on arvioitava, missä määrin ja miten arkistoituihin tietoon (kulttuuriperintöaineistoihin) liittyvät hallinnointimenettelyt voivat poiketa muusta tiedonhallinnasta ja miten arkistoidun tiedon hallinnointivastuut järjestetään sähköisessä arkistoinnissa riippuen arkistoidun tiedon hallintamallista ja teknisestä toteuttamistavasta. Arkistosääntelyssä on myös arvioitava erikseen, missä määrin kansallista liikkumavaraa yleensäkin on olemassa suhteessa tietosuoja-asetuksen sääntelyyn. Arkistointia koskevaan sääntelyyn liittyvät myös yksityisarkistoja koskevat kysymykset, jotka on nyt sidottu osittain nykyiseen arkistolakiin. Valiokunnan saaman tiedon mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön on tarpeen selvittää, miten yksityisarkistoja koskeva sääntely on tarkoitus toteuttaa. Kaiken kaikkiaan sähköinen arkistointi hallinnollisesti ja teknisinä ratkaisuin on edennyt hitaasti. Lainvalmistelussa on tämän vuoksi katsottu, ettei ole edellytyksiä valmistella säännöksiä, joiden toteuttamisaikataulua vastuuviranomaiset eivät pysty vielä tässä vaiheessa määrittelemään.

Uudistuksen tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on edistää hallinnon digitalisointia ja tehokkuutta sekä parantaa hallinnon asiakkaille tuotettavien palvelujen laatua. Tästä lähtökohdasta säädettävällä lainsäädännöllä on tarkoitus luoda viranomaisten toiminnalle tietoturvallisuuden yhtenäiset perusvaatimukset riippumatta siitä, minkälaisia asiakirjoja tai muita tietoja viranomaiset käsittelevät. Suomesta ovat puuttuneet koko julkista hallintoa koskevat tietoturvallisuuden perusvaatimukset asetavat säännökset. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallinnossa käytetään yhteisiä tietojärjestelmiä ja tietovarantoja, joiden käytössä noudatetaan yhtenäisiä tietoturvallisuusvaatimuksia. Kunnossa olevalla tietoturvallisuudella turvataan tietovarannoissa olevien tietojen lainmukainen ja asiallinen käsittely, suojataan hallinnon asiakkaiden tietoja, mahdollistetaan tietojen saatavuus hyväksyttäviin käyttötarkoituksiin sekä turvataan viranomaisten edellytykset hoitaa lakisäätteiset tehtävänsä.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Valiokunta pitää perusteltuna, että uudistuksella parannetaan myös viranomaisten asiakirjojen ja muiden tietojen saatavuutta lisäämällä hallinnon asiakkaille mahdollisuus saada paremmin tietoa viranomaisten tietovarantojen sisällöstä. Esityksellä pyritään parantamaan myös edelleen tietojärjestelmien, mutta myös tietovarantojen yhteentoimivuutta, jotta hallinto voi tuottaa hallinnon asiakkaille kokonaisvaltaisempia palveluja.

Hallituksen esitys liittyy myös eduskunnan kannanottoihin tietojärjestelmien yhteentoimivuuden ja tietohallinnon ohjauksen kehittämistä (TrVM 5/2009 vp ja TrVM 2/2012 vp). Tiedonhallintaa koskeva sääntely on hajanaista ja monin osin jo vanhaa suhteessa siihen toimintaympäristöön, jossa hallinto toimii nykyään. Uusittavalla sääntelyllä pyritään edistämään ja turvaamaan viranomaisten toiminta muun muassa yhtenäistämällä ja tarkentamalla tiedonhallinnan ja tietojen luovuttamisen menettelyjä sekä tietoturvaluottuutta koskevaa sääntelyä.

Tiedon keräämisen vähentäminen

Hallituksen esityksellä pyritään vähentämään hallinnon asiakkaiden hallinnollista taakkaa. Tässä tarkoituksessa esityksessä ehdotetaan rajoitettavaksi viranomaisten mahdollisuuksia edellyttää hallinnon asiakasta toimittamaan otteita ja todistuksia viranomaiselle, jos viranomaisella saa vastaavat tiedot muutenkin esimerkiksi teknisten rajapintojen taikka katseluyhteyksien avulla. Nykytilassa viranomaisilla on monin osin pääsy erilaisiin rekistereihin erilaisten tietopalvelujen avulla käyttäen teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä. Kuitenkin hallinnollisissa prosesseissa edellytetään usein hallinnon asiakasta toimittamaan todistuksia ja otteita asian käsittelemiseksi. Säädetävänä olevan lainsäädännön käytännön soveltaminen edellyttää viranomaisilta laadukkaita tietovarantoja, jotta tällaiset tiedot voidaan saada viranomaisten käyttöön ajantasaisina.

Teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskeva sääntely

Hallituksen esityksen perusteella on tarkoitus mahdollistaa luopuminen teknisen käyttöyhteyden sääntelystä yleislainsäädännössä ja erityislainsäädännössä. Lainsäädännössä on säädetty yli 300 kertaa teknisluonteisesti mahdollisuudesta luovuttaa asiakirjoja ja muita tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Sääntely on johtanut siihen, että tiedonsaantioikeuksia koskevien säännösten lisäksi lainsäädännössä on pitänyt säätää erikseen viranomaisten oikeudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja teknisten käyttöyhteyksien avulla. Perustuslakivaliokunta on kritisoinut tällaista kaksinkertaista sääntelyä ja pitänyt sitä raskaana, ja se on omiaan synnyttämään tulkintaongelmia (ks. esimerkiksi PeVL 31/2017 vp ja PeVL 71/2014 vp). Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella viranomaisella voi luovuttaa toiselle viranomaiselle salassa pidettäviä tietoja, jos salassa pidettävien tietojen tiedonsaannista on säädetty laissa. Sama on koskenut julkisuuslain mukaan luovutettaessa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Nyt tällainen sääntely on tarkoitus purkaa siten, että viranomaiset voivat luovuttaa tietojärjestelmien välillä tietoja tiedonsaantioikeuksiansa mukaisesti teknisten rajapintojen tai katseluyhteyksien avulla. Tiedonsaanti perustuisi laissa oleviin tiedonsaantiin oikeuttaviin säännöksiin. Tiedonhallintalaki ei sisällä tällaisia tiedonsaantiin oikeuttavia säännöksiä, vaan tiedonhallintalaissa säädetään tietojen luovutustavasta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Näiden luovutustapojen käyttämisen edellytyksenä olisi se, että ne täyttävät tiedonhallintalaissa säädettyvät tietoturvaluottuusvaatimukset sekä muut vaatimukset, joilla voidaan estää tietojen rajoituksetonta saantia sekä varmistaa tietojen hyväksyttävä käyttötarkoitus.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Asiakirjajulkisuuden parantaminen ja tiedon uudelleenkäyttö

Valiokunta pitää asianmukaisena, että hallituksen esityksellä edistetään ja parannetaan asiakirjajulkisuuden toteuttamista velvoittamalla viranomaiset huolehtimaan entistä tarkemmilla säännöksillä muun muassa henkilöstön osaamisesta tietojen antamisen varmistamiseksi tiedonsaantioikeuksien mukaisesti. Olemassa olevat ongelmat asiakirjajulkisuuden toteuttamisessa näkyvät ylimpien laillisuusvalvojen kanteluasioiden ratkaisuisissa, jotka koskevat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) menettelysäännösten noudattamatta jättämistä. Perustuslain 12 §:n 2 momentissa on säädetty jokaisen oikeudesta saada tieto viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Tämä edellyttää perustuslain 22 §:n perusteella julkiselta vallalta toimenpiteitä asiakirjajulkisuutta koskevan perusoikeuden turvaamiseksi nykyistä paremmin.

Hallinnon siirtyminen sähköiseen toimintaympäristöön merkitsee sitä, että asiakirjojen käsittely ja asiakirjoihin kohdistuvat tiedonsaantioikeuksien kohteet ovat muuttuneet tietojärjestelmien tallenteissa oleviksi tiedoiksi, joihin tiedonsaanti on turvattava vastaavalla tavalla kuin perinteiseen paperimuodossa olevaan tietoon. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa asiakirjan käsite on välineneutraali, mutta aiemmin tiedonsaannin kohteet on ollut helpommin yksilöitävissä asiakirjoihin. Sähköisessä toimintaympäristössä tiedonsaantikohteet yksilöidään erilaisilla hakutekijöillä. Näiden hakutekijöiden perusteella muodostetaan haun mukaisesti asiakirjoja tiedonsaannin toteuttamiseksi.

Asiakirjajulkisuuden toteuttaminen edellyttää, että asianosaisilla ja yleisöllä on tiedossa, miten heidän oikeutensa viranomaisen hallussa oleviin asiakirjoihin ja niissä oleviin tietoihin voidaan toteuttaa. Uudistuksella parannetaan tällaista tiedonsaantia säätämällä entistä tarkemmin siitä, miten asiakirjajulkisuuden toteuttamiseksi viranomaisen on laadittava kuvaus, joka on pidettävä yleisön saatavilla.

Hallituksen esityksessä ehdotetulla sääntelyllä pannaan täytäntöön myös julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleen käytöstä annetun direktiivin (2003/98/EY) muuttamisesta annetun direktiivin (2013/37/EU) tietojen saatavuutta koneluettavassa muodossa koskeva vaatimus. Tähän asti tästä asiasta ei ole ollut selkeää säännöstä direktiivin edellyttämällä tavalla, vaan mainittu vaatimus on johdettu julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain yhteentoimivuuden säännöksistä. Tällainen tulkinta ei ole kuitenkaan luonut selkeää direktiiviin pohjautuvaa velvollisuutta saattaa viranomaisten tietoaineistoja eräissä tilanteissa koneluettavassa muodossa saataville.

Asianhallinnasta säätäminen

Julkisessa hallinnossa ei ole ollut yhdenmukaisia asianhallinnan järjestämistä koskevia säännöksiä. Viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta annetussa asetuksessa (1030/1999) on säädetty valtion viranomaisten asiakirjarekisterien hallinnasta, mutta kuntien, itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten ja muiden julkisuuslain soveltamisalaan kuuluvien organisaatioiden asianhallinnasta ei ole säädetty lainkaan. Asianhallinnan järjestäminen ja asiakirjarekisterin ylläpito ovat osa asiakirjajulkisuuden toteuttamista.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Julkisuuslain 13 §:n 1 momentin asiakirjan pyytämistä koskevaan menettelyyn kuuluu tietopyynnön yksilöinti. Tällainen yksilöinti voi tapahtua muun muassa asianmukaisesti toteutetun asiarekisterin avulla. Asianhallinnalla viranomainen voi seurata asiankäsittelyjen etenemistä ja viranomainen voi tarjota tietopalveluna hallinnon asiakkaille tietoja heidän asiankäsittelynsä vaiheista ja kestosta. Asianmukaisella asianhallinnalla voidaan myös tasata viranomaisissa ruuhkahuippua sekä valvoa asiankäsittelyn etenemisen asianmukaisuutta.

Asianhallinnan järjestäminen ja toteuttamisen ovat osa perustuslain 21 §:ssä säädettyjä oikeusturvan toteuttamista ja hyvän hallinnon takeita. Viranomaiselle on myös säädetty hallintolain (434/2003) 23 §:n 1 momentissa velvollisuus antaa tieto asian käsittelyn etenemisestä sekä arvio päätöksen antamisajankohdasta. Lisäksi hallintolain 23 a §:n mukaan viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Viranomainen voi toteuttaa nämä velvollisuutensa pääasiassa asiarekisteriin tehtyjen asian rekisteröintitietojen avulla käytännössä automaattisesti.

Asianhallintaan liittyvät keskeiset tiedot on rekisteröitävä myös asiakirjoista, jotka muodostuvat viranomaisten palvelujen tuottamisen yhteydessä. Näissä tilanteissa ei välttämättä muodostu asiankäsittelyprosesseja, mutta palvelujen tuottamisen yhteydessä muodostuviin asiakirjoihin kohdistuvat samat vaatimukset kuin asiankäsittelyn yhteydessä muodostuviin asiakirjoihin. Tästä syystä on perusteltua, että palveluissa muodostuvien asiakirjojen hallintaan ehdotetaan uutta säännöstä asiakirjajulkisuuden parantamiseksi myös tällaisiin tietoaisteihin.

Tiedonhallinnan toiminnallinen ohjaus

Hallituksen esitys sisältää myös tiedonhallinnan toiminnalliseen ohjaukseen liittyvät säännökset. Lain 3 luvun säännöksiä, joissa on kyse julkisen tiedonhallinnan ohjauksesta ja arvioinnista, ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamiehen eikä valtioneuvoston oikeuskanslerin toimintaan, tuomioistuimien eikä valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien toimintaan, tasavallan presidentin kansliaan, eduskunnan virastoihin, Kansaneläkelaitokseen, Suomen Pankkiin, muihin itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin, yliopistolaisissa tarkoitettuihin yliopistoihin eikä ammattikorkeakoululaissa tarkoitettuihin ammattikorkeakouluihin. Rajaus on tehty pääosin näiden organisaatioiden valtiosääntöisen aseman vuoksi, jolloin niihin kohdistuva valtion hallintoviranomaisten ohjaus voisi olla joiltakin osin ongelmallinen. Rajauksessa on otettu huomioon julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä tehdyt ohjaukseen liittyvät rajoitukset (HaVM 34/2010 vp).

Laissa ehdotetaan säädettävän valtiovarainministeriön tehtävistä, jotka liittyvät julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuteen. Tässä tarkoituksessa valtiovarainministeriö:

- huolehtii julkisen hallinnon tiedonhallintakartan ylläpidosta;
- ylläpitää julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi.

Laissa tarkoitettujen yleisten linjausten avulla valtiovarainministeriö ohjaa erityisesti valtionhallinnon hallintoviranomaisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien kehittämistä 8 §:ssä ehdotetun lausuntomenettelyn avulla. Lakiehdotuksen 8 § toteuttaa tietohallinnon ohjausta tavalla, jota

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

eduskunta on edellyttänyt valtiovarainministeriön ohjaustoimivallasta säätämiseksi (EK 11/2008 vp).

Kullekin ministeriölle kuuluu 1. lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus huolehtia omalla toimialallaan valtiovarainministeriön ylläpitämän tiedonhallintakartan ajantasaisuudesta sekä yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yleisistä linjauksista. Kukaan ministeriö johtaa myös toimialallaan tietojärjestelmien rajapintojen määrittelyä silloin, kun rajapintoja määritellään usean samaan toimialaan kuuluvan viranomaisen tietojärjestelmiin. Ministeriölle kuuluvalla johtovastuulla varmistetaan, että rajapintakuvaukset toteutetaan asianmukaisesti ja että ne palvelevat toimialalla käyttötarkoitustaan.

Lakiehdotus sisältää myös säännökset uudesta viranomaisesta — julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnasta. Nykytilassa ei ole ollut yhtä asiantuntijaviranomaista, joka ohjaisi tiedonhallintamenettelyjen kehittämistä ja toteuttamista sekä varmistaisi tiedonhallintamenettelyjen toteuttamisen arviointitoiminnallaan. Tiedonhallinta on viranomaisessa monialaiseen asiantuntemukseen perustuvaa toimintaa, jossa yhdistyvät tietohallinnon, asiakirjahallinnon, tietoturvasuuden, tilastoinnin ja viranomaisen eri tehtäviä hoitavien asiantuntemus. Tiedonhallinnan ohjaus tarvitsee monialaista yhteistyötä, joka on organisoitu viranomaistoiminnaksi, jolle on säädetty selkeät tehtävät. Eri viranomaisorganisointi- ja yhteistyömalleista hallituksen esitykseen arvioitiin toimivammaksi ratkaisuksi lautakunnan perustaminen valtiovarainministeriön yhteyteen. Lautakunnan tehtävänä olisi kehittää ja informaatio-ohjata erityisesti valtion, kuntien ja kuntayhtymien ja niissä toimivien viranomaisten tiedonhallintaa. Myös muut julkisen hallinnon organisaatiot voivat olla mukana tiedonhallintalautakunnan kehittämistoiminnassa.

Lautakunnan toisena tehtävänä olisi ennalta määritellyn arviointisuunnitelman perusteella toteuttaa laissa säädettyjen tiedonhallinnan vaatimusten toteutumisen arviointia. Tämä arviointi kohdistuisi valtion hallintoviranomaisiin sekä kuntien ja kuntayhtymien viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisen yhteydessä tapahtuvaan tiedonhallintaan. Arviointitehtävän tarkoituksena on tehostaa ja varmistaa, että keskeisissä viranomaisissa noudatetaan tiedonhallinnan lakisääteisiä vaatimuksia, ja kerätä tietoa tiedonhallinnan menettelyjen kehittämiseksi. Arviointitehtävään ei kuuluisi tietoturvasuovaatimusten arviointi, koska siitä on säädetty erikseen viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen arvioinnista annetussa laissa. Lisäksi tietosuojavaltuutettu valvoo henkilötietojen käsittelyn tietoturvasuovaatimusten toteuttamista. Tietosuojalainsäädännössä on säädetty myös tietosuojavaltuutetun ennakkokuulemismenettelystä vaikutusarvioinnin perusteella. Tällä rajauksella varmistetaan, että viranomaisilla ei ole päällekkäisiä tehtäviä.

Lain soveltamisala

Tiedonhallintalakiehdotuksen 3 §:n soveltamisalasäännöksen mukaan julkisen hallinnon tiedonhallintalakia sovelletaan tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoa, jollei muualla laissa toisin säädetä. Viranomaisella tarkoitetaan lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan julkisuuslain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia. Laissa säädetty velvoitteet on osoitettu säännöskohtaisesti joko viranomaiselle taikka tiedonhallintayksikölle, joka on ehdotetussa julkisen hallinnon tiedonhallintalaissa yksilöity viranomainen, jolla on ehdotetun

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

lain mukaisia tiedonhallinnan järjestämiseen liittyviä tehtäviä. Tiedonhallintayksiköstä säädetään lain 4 §:ssä. Säännöksessä on lueteltu tiedonhallintayksiköt tyhjentävästi.

Tuomioistuimet olisivat lakiehdotuksen 2 §:n 1 kohdan julkisuuslakiin kohdistuvan viittauksen mukaan viranomaisia. Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että tuomioistuimet sisältävä viranomaisen käsite on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (ks. PeVL 43/1998 vp) viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa yleiskielessä ja oikeustieteessä muutoin käytettyä viranomaisen käsitettä huomattavasti laajemmaksi, jotta perustuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomaisten asiakirjojen julkisuus toteutuisi mahdollisimman hyvin kaikissa niissä tapauksissa, joissa kyse on julkisen vallan käyttöön liittyvästä toiminnasta (ks. myös PeVL 46/2010 vp, s. 3/I, PeVL 38/2010 vp, s. 3/II).

Perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain 3 §:n sääntelystä seuraa, että tuomioistuimet eivät kuulu julkiseen hallintoon. Tuomioistuihin ei lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin mukaan sovellettaisi julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleistä ohjausta koskevia lakiehdotuksen 3 luvun säännöksiä. Valiokunnan mielestä rajausta on sanotun johdosta perusteltu (ks. myös PeVL 46/2010 vp, s. 3). Valiokunnan mielestä on kuitenkin epäselvää, onko tiedonhallintalakiehdotuksen tarkoituksena, että tuomioistuimet lakiehdotuksen tarkoittamina viranomaisina kuuluisivat valtion virastoihin ja laitoksiin osana 4 §:ssä tarkoitettuja tiedonhallintayksiköjä. Jos tämä on tarkoitus ja tuomioistuimet kuuluisivat valtion tiedonhallintayksikköön, myös 4 §:n 3 momentin mukainen ohjaus kohdistuisi niiden hallintotehtäviin ja perustelujen (s. 69) mukaan myös tuomiovallan käyttöön. Samoin 10 §:ssä tarkoitettu julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta arvioisi, miten valtion virastot ja laitokset noudattavat lakiehdotuksen säännöksiä. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelyä on täsmennettävä. Mikäli tarkoituksena on, että mainittu ohjaus ja arviointi kohdistuisi myös tuomioistuihin, on tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käytön edellytyksenä, että lakiin sisällytetään nimenomainen, nyt vain perusteluissa (s. 69) mainittu rajausta sääntelyn kohdentamisesta tältä osin vain tuomioistuimen hallinnolliseen toimintaan ja oikeushallintoasioihin (ks. myös PeVL 46/2010 vp).

Tiedonhallintalakiehdotuksen 3 §:n 4 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan lain 4 lukua ja 22—25 §:ää sovellettaisiin yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin, kun ne toimivat viranomaisen toimeksiannosta tai muuten viranomaisen lukuun. Momentin toisen virkkeen mukaan lain 4 §:ää, 4 lukua sekä 22—25 §:ää ja 28 §:ää sovellettaisiin yksityiseen henkilöön ja yhteisöihin siltä osin kuin niihin sovelletaan julkisuuslain säännöksiä. Perustuslakivaliokunta kiinnittää soveltamisalasäännöksen vaivalloisuuden lisäksi huomiota siihen, että julkisuuslain organisatorisen soveltamisalasäännöksen mukaan julkisuuslain soveltamisala yksityisen hoitaessa julkista hallintotehtävää on rajattu julkisen vallan käyttöön. Esimerkiksi ulkoistetut lakisäätteiset palvelutehtävät saattavat siten jäädä lakiehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (esim. PeVL 3/2009 vp, s. 4/II ja PeVL 20/2006 vp, s. 2). Tällaista viittausta ei kuitenkaan ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunnan mielestä hallintovaliokunnan on syytä selvittää, voidaanko tiedonhallintalakiehdotuksen soveltamisala kytkeä julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa viitatuun julkisen vallan käytön asemesta perustuslain 124 §:n kanssa paremmin yhteensopivaan julkisen hallintotehtävän käsitteeseen tarvittaessa säännöskohtaisesti. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota esimerkiksi tiedonhallintalakiehdotuksen 26 §:n sääntelyyn asiarekisteriin rekisteröitävistä tiedoista. Valiokunnan mielestä esimerkiksi tällainen sääntely on perusteltua ulottaa perustuslain 124 §:n soveltamisalalle.

Hyvästä tiedonhallintatavasta ja sen toteuttamisesta on säädetty nykyisin julkisuuslain 18 §:ssä. Sääntely siirtyisi tiedonhallintalakiin. Tämän vuoksi ehdotetaan myös, että julkisuuslain 3 §:n tarkoitussäännökseen lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa on informatiivinen viittaus tiedonhallintalakiin. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan viittauksessa ei ole kyse julkisuuslain tarkoituksen määrittelystä, vaan soveltamisalasta. Hallintovaliokunnan on syytä harkita ehdotetun viittaussäännöksen sijoittamista julkisuuslain 2 §:n soveltamisalasäännöksen yhteyteen.

Hallintovaliokunta on yksityiskohtaisissa perusteluissa ja lakiehdotuksessa ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot.

Tiedonhallintayksikön asema ja toimivalta

Tiedonhallinnan järjestäminen perustuu lakiehdotuksen 2 luvun mukaan tiedonhallintayksiköiden toimintaan. Tiedonhallintayksiköt on lueteltu lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan muun muassa kunnat muodostaisivat tiedonhallintayksikön, samoin kuntayhtymät, eduskunnan virastot sekä yliopistot ja korkeakoulut. Tiedonhallintalakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen kuuluu tiedonhallintayksikköön. Säännös vaikuttaa perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan viittaavan siihen, että tiedonhallintayksikkö koostuu useasta viranomaisesta. Esimerkiksi julkisuuslain 4 §:ssä viitatu viranomaiset, valtion virastot ja laitokset muodostaisivat siten yhdessä valtion tiedonhallintayksikön, johon ne kuuluvat. Perusteluissa (s. 71) viitataan kuitenkin siihen, että valtion tiedonhallintayksiköllä tarkoitettaisiin yksittäistä valtion virastoa tai laitosta. Hallintovaliokunnan on perustuslain 2 §:n 3 momentista ja 119 §:stä johdettavista syistä syytä selvittää sääntelyä.

Tiedonhallintalakiehdotuksen 4 ja 5 §:ssä säädetään tiedonhallintayksikölle merkittäväksi arvioitavaa toimivaltaa, joka kohdistuu julkisen hallinnon tietoaineistoihin, tietojärjestelmiin ja tietovarantoihin. Esityksen perustelujen mukaan tiedonhallintayksikön vastuu vastaisi käytännössä voimassa olevia käytänteitä siitä, että tiedonhallinnan järjestäminen kuuluu organisaatiolle, vaikka organisaatiossa toimisi useampi viranomaisen. Perustuslakivaliokunnan mielestä tiedonhallintayksikön ja viranomaisen väliset suhteet eivät käy sääntelystä selkeästi ilmi. Tiedonhallintayksikön asemaa, rakennetta, päätösvallan käyttäjää tai johtamista ei ole tarkemmin määritelty

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

laissa. Tiedonhallintayksiköistä vaikuttaisi lakiehdotuksen 4 ja 5 §:n perusteella muodostuvan tarkemmin laissa määrittelemätön, uudenlainen hallinnollinen organisaatorakenne, jonka tietohallintoon ja julkisen tiedon hallintaan kohdistuvaa toimivaltaa ei voida pitää vähäisenä tai pelkästään teknisenä. Tiedonhallintalakiehdotuksen sääntelyä tiedonhallintayksiköstä on perustuslain 2 §:n 3 momentista ja 119 §:stä johtuvista syistä täsmennettävä olennaisesti. Tällainen täsmäntäminen on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallintovaliokunta on ottanut huomioon asianmukaisesti yksityiskohtaisissa perusteluissa ja säännösehdotuksissa perustuslakivaliokunnan huomautukset.

Tietoaineistojen saatavuuden rajoittaminen

Tiedonhallintalakiehdotuksen 15 §:ssä säädetään tietoaineistojen turvallisuuden varmistamisesta. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan viranomaisen on varmistettava tarpeellisin tietoturvalisuustoimenpitein, että sen tietoaineistojen saatavuutta rajoitetaan tarvittaessa. Säännösehdotuksen perusteluissa (s. 95) viitataan siihen, että käytännössä tiedon saatavuutta rajoitettaisiin käyttöoikeuksiin ja se riippuisi siitä, minkälaista tietoaineistoa käsitellään. Julkisiin tietoaineistoihin ei olisi tiedon saatavuutta koskevia rajoituksia, kun taas henkilötietoihin ja erityisesti salassa pidettäviin tietoihin täytyy olla järjestettynä sellaiset toimenpiteet, että asianmukainen tietojenkäsittely voidaan varmistaa.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin kvalifioidun lakivarauksen mukaan tietojen saatavuutta viranomaisen asiakirjoista ja muista tallenteista voidaan rajoittaa vain välttämättömistä syistä säätämällä siitä lailla erikseen. Perustuslakivaliokunnan mielestä säännökseen kirjattu tarpeellisuus-edellytys ei täytä lakivarauksessa asetettuja edellytyksiä. Hallintovaliokunnan on poistettava säännös tai täsmennettävä sitä siten, että se täyttää perustuslain asettamat vaatimukset. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan mielestä täsmennys voidaan tehdä esimerkiksi perusteluissa tarkoitettuihin sisällöihin viittaamalla julkisuuslaissa säädettyihin julkisuuden rajoituksiin. Hallintovaliokunta viittaa yksityiskohtaisiin perusteluihin ja valiokunnan ehdottamiin muutoksiin, joilla on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan huomautukset.

Tiedon hakuperusteiden määrittely

Tiedonhallintalakiehdotuksen 28 §:n mukaan tiedonhallintayksikön olisi julkisuusperiaatteen toteuttamista varten ylläpidettävä kuvausta sen hallinnoimista tietovarannoista ja asiarekisteristä. Kuvauksen tulisi pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan sisältää tiedot hakuperusteista, joilla julkisia asiakirjoja tai muita tietoja voidaan hakea asiarekisteristä tai tietojärjestelmästä.

Perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetystä oikeudesta saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta seuraa jokaisen oikeus itse päättää, minkälaisia julkisia tietoja hän haluaa saada viranomaisen tallenteista ja tietoaineistoista. Viranomaiselle ei siten voida lailla säätää yleistä toimivaltaa määrittellä asiakirjajulkisuutta rajoittavin oikeusvaikutuksin, millaisilla hakuperusteilla tietoa voidaan hakea viranomaisen tallenteista. Säännösehdotus on siten poistettava tai sitä on täsmennettävä siten, että sen perusteella laaditusta kuvauksesta on käytävä nimenomaisesti ilmi kuvaukseen sisällytettävien hakuperusteiden esimerkinomaisuus ja informatiivisuus. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

lain säätämisyjärjestyksessä. Hallintovaliokunta on ottanut jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa ja lakiehdotuksessa huomioon edellä esitetyt huomautukset.

Asiakirjoihin tehtävät merkinnät

Tiedonhallintalakiehdotuksen 18 §:ssä säädetään turvallisuusluokiteltavista asiakirjoista valtionhallinnossa. Esityksen perustelujen (s. 124) mukaan tarkoitus on luopua kokonaan suojaustasoluokituksesta, joka lähtökohtaisesti on sovellettavissa kaikkiin salassa pidettäviin asiakirjoihin.

Julkisuuslain muuttamista koskevan 2. lakiehdotuksen mukaan julkisuuslain 15 §:n 3 momenttia muutettaisiin siten, että velvollisuudesta turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän tekemisen viitattaisiin suoraan ja yksinomaan tiedonhallintalakiin. Perustuslakivaliokunta painottaa, että tällaisten merkintöjen luonne on informatiivinen, eikä niitä ole julkisuuslaissa tarkoitettu perustamaan salassapitovelvollisuutta julkisuuslain mukaista tiedonsaantipyynnöä käsiteltäessä. Asiakirjan luokitus tietoturvallisuuden toteuttamiseksi on tarkoitettu ensisijaisesti hallinnon sisäisiä velvoitteita osoittavaksi menettelyksi. Valiokunnan mielestä viittaussäännös ehdotetulla tavalla muotoiltuna voi aiheuttaa virheellisiä tulkintoja merkintöjen oikeusvaikutuksista. Hallintovaliokunnan on perustuslain 12 §:n 2 momentista johtuvista syistä välttämätöntä täsmentää ja selventää sääntelyä.

Julkisuuslain muuttamista koskevan 2. lakiehdotuksen mukaan julkisuuslain 25 §:ää muutettaisiin lisäämällä siihen säännös harkinnanvaraista julkisuutta koskevasta merkinnästä. Ehdotettu sääntely sijoittuu lain 6 lukuun, joka otsikkonsa mukaisesti koskee salassapitovelvoitteita. Perustuslakivaliokunta painottaa, että harkinnanvarainen julkisuus ei sisällä salassapitovelvoitetta. Koska salassapitovelvollisuutta voidaan pitää pisimmälle menevänä perustuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuna julkisuuden rajoituksena, on hallintovaliokunnan selkeytettävä sääntelyä siten, että salassapidon käsitettä ei lakisystemaattisesti laajenneta harkinnanvaraiseen julkisuuteen.

Perustuslakivaliokunta korostaa harkinnanvaraisen julkisuuden merkitystä valmistelun avoimuuden kannalta (ks. myös PeVL 43/1998 vp, s. 3/I). Valiokunnan mielestä julkisuuden harkinnanvaraisuuden korostaminen erityisellä merkinnällä voisi käytännössä kaventaa erityisesti päätöksenteon valmisteluun kohdistuvaa julkisuutta. Ehdotettuun 3 momentin säännökseen ei sisälly samanlaista velvoitetta kuin salassapitomerkintää koskevaan 2 momenttiin, jonka mukaan merkintä on poistettava tai muutettava, kun sille ei ole perusteita. Harkinnanvarainen julkisuus kohdistuu julkisuuslain 9 §:n 2 momentin mukaan pääosin valmisteluasiakirjoihin, jotka lain mukaan eivät voi pysyvästi olla harkinnanvaraisesti julkisia. Perustuslakivaliokunnan mielestä merkinnän poistamista koskeva velvoite on lisättävä lakiin. Vaihtoehtoisesti sääntelyä on muutettava siten, että merkinnästä käy tältä osin selkeästi ilmi sen ajallinen rajattisuus. Tällainen muutos on edellytyksenä 2. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan ehdottamien muutosten tekemistä lakiehdotuksiin.

Tekniset rajapinnat ja katseluyhteys

Tiedonhallintalakiehdotuksen 22—24 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi eräistä tietojen sähköisistä luovutustavoista teknisten rajapintojen ja katseluyhteyden avulla. Esityksen säätämisyjärjestys-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

perusteluissa viitataan siihen, että tietojen siirto tapahtuisi tarveperusteisesti siten, että tietoluovutukset ja niiden perusteet voidaan myös jälkikäteen todentaa.

Sääntelyn olisi tarkoitus korvata teknistä käyttöyhteyttä koskeva sääntely sekä julkisuuslaista että erityislaeista. Voimassa olevan julkisuuslain 29 §:n 3 momentin mukaan viranomainen voi avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäviksi, käyttöyhteyden avulla saa hakea tietoja vain henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti säädetä toisin. Tämän lisäksi teknistä käyttöyhteyttä koskevaa sääntelyä on erittäin suuressa määrässä erityislakeja. Perustuslakivaliokunnan aiemman henkilötietojen käsittelyn yleistä lakisidonnaisuutta korostaneen käytännön mukaan lailla säättämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 71/2014 vp, s. 2/II, PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Perustelujen (s. 105 ja 108) mukaan ehdotetuilla säännöksillä ei ole tarkoitus muuttaa oikeutta saada viranomaiselta tietoja, vaan tiedonsaannista säädetäisiin jatkossakin erikseen, joko julkisuuslailla tai salassa pidettävien tietojen osalta erityislailla. Teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla tietoja voidaan antaa vain silloin, kun asianmukainen tiedonsaantioikeus annettaviin tietoihin on olemassa.

Perustuslakivaliokunnan mielestä merkityksellistä on, että säännökset teknisestä rajapinnasta ja katseluyhteyden avaamisesta koskevat julkisten tietojen lisäksi myös salassa pidettäviä sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tai muutoin arkaluonteisia tietoja. Perustuslakivaliokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, PeVL 38/2016 vp). Valiokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen.

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (esim. PeVL 62/2018 vp, s. 6 ja siinä viitatus lausunnot).

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). Tällaista rajausta on valiokunnan uudemmassa käytännössä pidetty säätämisyjärjestyskysymyksenä (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 40).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut hiljattain salassapidettävien ja arkaluonteisten henkilötietojen sähköistä tiedonsiirtoa eri toimijoiden välillä lausunnossa PeVL 48/2018 vp. Tuolloin arvioinnin kohteena oli pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä, jossa yksityiselämän suojan ydinalueellekin kuuluvia pankkitilitietoja olisi siirretty teknisen käyttöyhteyden välityksellä tiedonhakuprosessin kautta rahalaitokselta laissa mainituille toimivaltaisille viranomaisille. Valiokunta arvioi, että tarkoituksena oli perustaa järjestelmä, jonka puitteissa pankkialaisuuden alaisia henkilötietoja annettaisiin useiden viranomaisten käyttöön ilman riittävää ennakkollista kontrollia. Lakiesitystä perusteltiin lähinnä sillä, että sillä pannaan täytäntöön EU:n rahanpesua koskeva direktiivi. Perustuslakivaliokunnan mukaan hallituksen esitykseen ei sisällynyt kansallisen harkinnan osalta hyväksyttävästi perusteltua, perustuslain kannalta asianmukaista, täsmällistä ja tarkkarajaista sääntelyä ehdotetusta järjestelmästä. Tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä oli, että sääntely rajattiin vain toimeenpantavan direktiivin kannalta välttämättömään (PeVL 48/2018 vp, s. 7–8).

Perustuslakivaliokunnan mielestä tekninen rajapinta on sinällään tietoturvallinen tapa siirtää tietoa sähköisessä muodossa. Henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen osalta olisi teknisesti varmistettava luovutettavien tietoaineistojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi. Tiedonhallintalakiehdotuksen 22 §:n mukaan velvollisuus luovuttaa tietoja tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla on rajattu säännöllisesti toistuvaan ja vakiosisältöiseen tietojen luovuttamiseen. Pykälän 2 momentin mukaan tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Tiedonhallintalakiehdotuksen 24 §:ssä säädetään tietoaineistojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla muille kuin viranomaisille 22 §:ssä säädettyin edellytyksin. Katseluyhteyttä koskevan 23 §:n mukaan edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on, että katselumahdollisuus on rajattu vain tiedonsaantioikeuden mukaisiin tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin ja tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Perustuslakivaliokunta painottaa säädetyn merkitystä.

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan rajausta merkitsee, ettei ehdotettu sääntely sovellu sellaiseen luovutukseen, jossa viranomaisen on arvioitava luovutettavan tiedon tapauskohtaista välttämättömyyttä. Valiokunnan mielestä sääntelyssä on toteutettu riittävät suojatoimet näin rajattuun sääntelyyn. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että perustelujen (s. 109)

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

mukaan katseluyhteyden käyttö rajoittuisi yksittäisiin hakuihin eikä katselumahdollisuuden avulla ole mahdollisuutta saada massamuotoisesti toisen viranomaisen tietovarannon tietoja rajoituksetta. Tiedonhallintalakiehdotuksen 23 §:n sääntelyä on täsmennettävä siten, että tällainen rajaus käy selkeämmin ilmi myös sanamuodosta.

Asetuksenantovaltuudet

Tiedonhallintalakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan valtion tiedonhallintayksikköjen välisestä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Perustuslakivaliokunta on edellä kiinnittänyt huomiota viranomaisten ja tiedonhallintayksikköjen lakitasoisen määrittelyn epäselvyyteen.

Kun otetaan huomioon myös tiedonhallintayksiköille säädettävät tiedollisten perusoikeuksien kannalta merkitykselliset toimivaltuudet ja myös niiden muodostamisen vaikutukset viranomaisorganisaatioon, on 4 §:n 2 momentin asetuksenantovaltuus perustuslakivaliokunnan mielestä ongelmallisen avoin. Valtuutta ja sen perustana olevaa sääntelyä on täsmennettävä.

Tiedonhallintalakiehdotuksen 18 §:n 4 momentin mukaan turvallisuusluokittelusta, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä ja niiden käsittelystä säädetään tarkemmin asetuksella. Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että tietojen käsittelyn käsite on ongelmallisen laaja. Esimerkiksi henkilötietojen osalta EU:n tietosuoja-asetuksen 4 artiklan mukaan käsittelyllä tarkoitetaan toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista. Asetuksenantovaltuutta on syytä täsmentää. Hallintovaliokunta on ottanut huomioon myös perustuslakivaliokunnan asetuksenantovaltuuksia koskevat huomautukset.

Lainsäädännön rakenteesta ja uudenlaisesta sääntely-ympäristöstä

Perustuslakivaliokunta toteaa, että osa huomautuksista kohdistuu myös lakiehdotuksen rakenteellisiin perusratkaisuihin. Valiokunta on painottanut perusoikeuksien kannalta merkityksellisen yleislainsäädännön huolellisen valmistelun ja käsittelyn merkitystä. Hallintovaliokunnan saamansa selvityksen perusteella tekemän arvion mukaan rakenteellisia perusratkaisuja koskeva kannanotto liittyy huomautuksiin, jotka koskevat erityisesti lain soveltamisalaa sekä tiedonhallintayksikön asemaa ja toimivaltaa. Ottaen huomioon myös sen, mitä perustuslakivaliokunta on arvionsa lähtökohdissa todennut perustuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun julkisuusperiaatteen toteuttamisen osalta, voidaan hallituksen esityksen lakiehdotusten rakenteellisiin perusratkaisuihin liittyvinä huomioina pitää myös julkisuusperiaatteen toteuttamista edistäviin säännöksiin kytkeytyviä huomioita. Tällaisia ovat 1. lakiehdotuksen 15 ja 28 §:iin sekä 2. lakiehdotuksen 15 ja 25 §:iin kohdistuvat huomiot. Hallintovaliokunta ehdottaa useita muutosehdotuksia hallituksen esityksen 1. lakiehdotukseen sekä joitakin muutosehdotuksia 2. lakiehdotukseen, joilla merkittäväällä tavalla parannetaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettavan uuden lain selkeyttä ja lakiteknistä yhtenäisyyttä sekä lain sisäisesti että suhteessa erityisesti julkisuuslakiin. Tehtävillä muutoksilla otetaan asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan säätämisjär-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

jestystä koskevat huomautukset ja muut kannanotot. Hallintovaliokunta katsoo myös saamaansa selvitykseen perustuen, että hallintovaliokunnan ehdottamalla muutoksilla voidaan muuttamatta lakiehdotuksen perusrakennetta kokonaisuutena parantaa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettavan lain rakennetta siten, että se täyttää kaikilta osin yleislainsäädännöltä vaadittavat edellytykset, ja että valiokunnan ehdottamalla muutoksilla pystytään korjaamaan myös perustuslakivaliokunnan rakenteelliseksikin katsomat ongelmat lakiesityksestä.

Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että 1. lakiehdotus on uusi julkisen hallinnon tiedonhallintaa sääntelevä yleislaki, joka samalla merkittävällä tavalla uudistaa voimassa olevaa julkisuuslakiin ja julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettuun lakiin perustuvaa sääntelyä. Lain sääntelykohteena oleva tiedonhallinta on ollut erittäin voimakkaassa kehityksessä viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Tämän vuoksi hallintovaliokunta katsoo, että kokonaan uutta lakia säädettäessä esillä olevassa sääntely-ympäristössä ei voida tukeutua välttämättä perustaltaankaan samanlaisiin sääntelyratkaisuihin kuin voimassaolevassa sääntelyssä. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että säädettävä laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta luo perustan perusoikeudet ja hyvän hallinnon turvaavalle tiedonhallinnalle julkisessa hallinnossa myös pitkälle tulevaisuuteen. Samalla laki luo kuitenkin myös odotusarvoa sille, että muuta informaatio-oikeudellista julkisen hallinnon toimintaa ohjaavaa sääntelyä, kuten julkisuuslakia ja arkistolakia uudistetaan tulevina vuosina. Näiden uudistusten tekemisessä yhtenä oleellisena seikkana hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan on, että tiedon elinkaaren hallintaa sekä tiedon luovuttamista ja salassapitoa koskeva sääntely muodostaa yhtenäisen sekä helposti ymmärrettävän ja sovellettavan kokonaisuuden. Tällä on oleellinen merkitys myös sille, että tiedon hyödyntämistä julkisten palvelujen ja yhteiskunnan toiminnan voimavarana voidaan edelleen tulevaisuudessa parantaa ja että sitä osaltaan ohjaavaa toimialakohtaista sääntelyä voidaan kehittää ja yhtenäistää. Hallintovaliokunta painottaa hallituksen esityksen 1 lakiehdotuksen merkitystä tietoturvallisuutta edistävänä sääntelynä. Julkisen hallinnon toimintaympäristö on verkottunut ja tukeutuu pääosin tietojärjestelmien ja tietoverkkojen käyttöön. Tällaisessa toimintaympäristössä on tärkeää, että tietoturvallisuuden toteuttaminen perustuu yhdenmukaisiin vaatimuksiin. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä myös ehdotukseen sisältyviä viranomaisten tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta edistäviä ja yhdenmukaistavia säännösehdotuksia. Valiokunta katsoo, että teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien sääntelyn ajantasaistaminen asianmukaisilla säännöksillä edistää myös niitä toimenpiteitä, joita eduskunta on edellyttänyt jo pitkään tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi (EK 11/2008 vp, EK 21/2008 vp ja EK 21/2012 vp).

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonhallintalakia koskevan ehdotuksen vaikutukset eri toimijoille vaihtelevat suuresti sen mukaan, miten ja missä laajuudessa lakiehdotusta sovelletaan tiedonhallintayksikön, viranomaisen tai yhteisön toimintaan sekä miten ehdotuksen soveltamisalaan kuuluvat toimijat ovat toteuttaneet voimassa olevan lainsäädännön velvoitteet. Esityksen keskeisenä tavoitteena on varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen hallinta ja tietoturallinen käsittely, mahdollistaa tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen sekä edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta julkisen hallinnon toiminnan tehostamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Pääosa esityksen vaikutuksista, erityisesti tavoiteltujen hyötyjen osalta, on välillisiä, koska ehdotus jättää tavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja näiden toteutustavat pääosin viranomaisten harkintaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Asiantuntijakuulemisessa on eräiden asiantuntijatahojen puolelta esitetty kritiikkiä lakiehdotuksen aiheuttamista viranomaistoimenpiteistä ja niiden synnyttämistä kustannuksista. Tiedonhallintalakiehdotuksen 26 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi asiarekisteriin rekisteröitävistä tiedoista. Pykälän 3 momentin 3 ja 4 kohdat sisältävät vaatimukset asiakirjan saapumistavan ja lähettäjän rekisteröinnistä asiarekisteriin. Kuulemisessa on tuotu joidenkin toimialojen osalta esiin, että näitä tietoja ei voida monissa tapauksissa rekisteröidä automaattisesti, joten vaatimus rekisteröinnistä on omiaan lisäämään henkilötyömäärää ja kustannuksia sekä viranomaisten toiminnassa että toiminnan ja tietojärjestelmien kehittämisessä. Saapuvien asiakirjojen määrät huomioiden joissakin viranomaisissa aiheutuvat kustannukset olisivat useita satoja tuhansia euroja vuodessa. Rekisteröitävät tiedot ovat kuulemisessa esitetyn perusteella tarvittaessa tarkastettavissa asiakirjoista, joten niiden rekisteröinti ei lisäisi hallinnon asiakkaiden oikeusturvaa.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 26 §:n 2 momentin säännös sisältää minimivaatimukset asian perusmetatiedoista. Säännös on nykyiseen sääntelyyn nähden uusi, mutta se vastaisi pääosiltaan sitä, mitä asioista on tähänkin asti kirjattu diaareihin ja muihin asiakirjahakemistoihin. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 13 §:ssä on säädetty sähköisten asiakirjojen rekisteröinnistä. Julkisuuslain 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan viranomaisen tulee pitää luetteloa käsiteltäviksi annetuista ja otetuista sekä ratkaistuista ja käsitellyistä asioista tai muutoin huolehtia siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä. Säännöstä tarkennetaan julkisuusasetuksen (1030/1999) 5—7 §:ssä. Valtion viranomaisten on voimassa olevien säännösten perusteella tullut tehdä tarvittavat kirjaukset saapuneista asiakirjoista asiarekisteriin. Valiokunnan saamien selvitysten perusteella sääntelyn tarkoituksena on ulottaa asiarekisterin perusmetatietojen vaatimukset yhtenäisellä vähimmäisvaatimuksella osoittavalla tavalla myös muihin kuin valtion viranomaisiin ja sen vuoksi kyseisistä vaatimuksista säänneltäisiin laintasolla. Asiantuntijakuulemisen perusteella ehdotetusta sääntelystä voisi aiheutua merkittäviäkin uusia kustannuksia. Saatujen selvitysten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että lakiehdotuksen 26 §:ssä esitellyllä sääntelyllä ei ole arvioitu olevan pidemmällä aikavälillä uusia taloudellisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan, koska ehdotus tosiasiaissa vain tarkentaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja siihen perustuvat menettelyt on tullut olla asianmukaisesti hoidettuina nykyisinkin valtion viranomaisissa. Valiokunta toteaa, että sääntely jättää edelleen viranomaisten harkintaan asioiden kirjaamisessa noudatettavat menettelyt sekä kirjaamisessa käytettävät työvälineet ja tietojärjestelmät. Tällöin sääntelystä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset määräytyvät merkittävilta osin viranomaisen valitsemista toimenpiteistä. On syytä myös huomioida, että 1. lakiehdotuksen siirtymäsäännösten perusteella siirtymäaika asiarekisteriin merkittäviä tietoja koskeville vaatimuksille on valiokunnan ehdottamin muutoksin 24 kuukautta lain voimaantulosta, eikä vaatimus koske ennen sitä muodostuvia asiakirjoja. Valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä, että ehdotetut asiarekisteriin merkittävät tiedot ovat välttämättömiä asianmukaisen viranomaistoiminnan järjestämiseksi sekä asiakirjajulkisuuden ja hyvän hallinnon vaatimusten toteuttamiseksi.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota myös hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen aiheuttamien taloudellisten vaikutusten arvioinnin realistisuuteen. Erityisesti kuntien osalta valiokunnalle on esitetty, ettei kustannusvaikutuksia ole riittävällä tavalla otettu huomioon. Tiedonhallintalakiehdotuksen vaikutusten arvioinnin perustan on hallituksen esityksessä muodostanut lakiehdotuksen aiheuttama muutos voimassa olevaan sääntelyyn. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan osin saaduissa lausunnoissa ei ole otettu huomioon sääntelyyn sisäl-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

tyvää velvoitteiden joustavuutta ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa eikä siirtymäsäännöksiä. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella lain mukanaan tuomat uudet tai tarkennetut velvoitteet ovat toteutettavissa resurssien uudelleen kohdentamisella, myös kunnissa. Mahdollisten aiheutuvien muutuskustannusten ohella on syytä huomioida myös hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tuomat taloudelliset hyödyt. Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa tiedonhallintayksiköiden nykyisiä vaatimuksia sekä selkiyttää tiedonhallintaan liittyviä vastuita ja velvollisuuksia. Tarkoituksena on muodostaa tiedonhallintayksiköille yhdenmukainen ja ymmärrettävä vaatimuskokonaisuus, jonka avulla niiden olisi nykyistä helpompaa toteuttaa ja ohjata tiedonhallintaan liittyviä toimenpiteitä sekä kehittää omia palvelu- ja tiedonhallintaprosessejaan tehokkaammiksi. Tiedon paremman hallittavuuden ja siihen liittyvien suunnittelu-, kuvaus- ja tietoturvallisuusvelvoitteiden kokoaminen kattavasti yhteen sääntelykokonaisuuteen loisi tiedonhallintayksiköille paremmat edellytykset kehittää tietojen käsittelyssä käytettäviä tietojärjestelmiä tukemaan nykyistä paremmin toiminnan tarpeita sekä tehostamaan kertaalleen kerätyn tiedon hyödyntämistä. Lisäksi sääntely loisi perustan tiedonhallintayksiköille varautua paremmin muutosta ja häiriötilanteiden aiheuttamiin toimenpiteisiin. Pidemmällä aikavälillä ohjaavan sääntelyn voidaan arvioida parantavan tietojärjestelmien yhteentoimivuuden ja tiedonvaihdon edellytyksiä sekä alentavan tiedonhallintayksiköiden tiedonkeruu-, luovutus- ja integraatiokustannuksia. Valiokunta toteaaakin, että sääntelyuudistuksen yhtenä tarkoituksena on tarkentaa ja yhtenäistää tiedonhallintaan liittyviä velvollisuuksia viranomaistoiminnassa kustannustehokkaammin hallittavaksi kokonaisuudeksi ja että sääntely luo nykyistä paremmat edellytykset hyödyntää julkisen hallinnon käytössä olevia tietoja viranomaistoiminnan ja palvelujen parantamiseksi ja tehostamiseksi.

Valiokunta esittää kriittisenä huomiona, että vaikka saadun selvityksen perusteella hallituksen esityksen taustalla olevassa valmistelussa on tehty muutuskustannuksista laskelmia, ei hallituksen esityksessä ole kuitenkaan tehty tarkempaa selvitystä siitä, mitkä ovat tiedonhallinnan menettelyt viranomaisissa nykytilanteessa ja minkälaisilla eri tavoilla, esimerkiksi toiminnan digitalisaation ja automatisoinnin avulla tai tietojärjestelmäratkaisuin, käytännössä eri viranomaiset voivat lain velvoitteet toteuttaa tehokkaasti ja miten erilaisten ratkaisujen toteutus vaikuttaa kustannuksiin. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella jää osin myös epäselväksi, mitä taloudellisia hyötyjä toiminnan muutoksesta lain vaatimusten mukaiseksi kokonaisuutena syntyy. Valiokunta korostaakin, että sääntelyn toimeenpanoa on ohjattava yhteisin ohjein ja menettelytapoja koskevin suosituksin, jotta yhtenäiset ja kustannustehokkaat toimintatavat voidaan saavuttaa. Tässä keskeisinä toimijoina ovat valtiovarainministeriö, muut ministeriöt, Digi- ja väestötietovirasto sekä uutena viranomaisena valtiovarainministeriön yhteydessä toimiva tiedonhallintalautakunta. Lisäksi valiokunta pitää välttämättömänä, että lain kustannusvaikutuksia ja hyötyjen toteutumista seurataan.

Esityksen taloudelliset vaikutukset tiedonhallintayksiköille muodostuvat tiedonhallinnan järjestämiseen liittyvien vaatimusten suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä vaatimusten mukaisen toiminnan jatkuvasta kehittämisestä sekä valvonnasta. Vaikutukset kohdentuvat kertaluonteisiin kustannuksiin, jotka aiheutuvat niistä toimenpiteistä, joilla tiedonhallinnan järjestämiseen, kuvausten yhteensovittamiseen tiedonhallintamalliksi sekä tietojenkäsittelyprosesseihin liittyvät käytännöt muutetaan vastaamaan muuttuneita vaatimuksia. Muutuskustannusten suuruus riippuu pitkälti siitä, millä tasolla tiedonhallintayksikkö on tällä hetkellä omien tiedonhallintakäytäntönsä osalta. Esityksestä aiheutuvat kustannukset arvioidaan kuitenkin olevan katettavissa ole-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

massa olevien resurssien hallinnollisella uudelleen järjestelyllä sekä voimavarojen uudelleen kohdentamisella. Edelleen ehdotuksessa esitetyt siirtymäajat sekä ehdotuksessa säädettyt velvoitteisiin liittyvät poikkeamaperusteet mahdollistavat tiedonhallintayksikön tiedonhallinnan ja toiminnan uudistamisen huomioiden tiedonhallintayksiköiden ja viranomaisten erilaiset lähtötilanteet sekä muutoksen toteuttamisen kustannustehokkaasti tarkoituksenmukaisena ajankohtana.

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia valtiontalouteen, sääntelyn lähinnä korvataessa ja tarkentaessa voimassa olevaa sääntelyä. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimivan uuden viranomaisen, tiedonhallintalautakunnan, ei arvioida myöskään edellyttävän alkuvaiheessa lisäresursseja, vaan toiminnan käynnistämisen edellyttämät voimavarat voidaan kohdentaa olemassa olevia resursseja uudelleen järjestelemällä. Kuntien ja kuntayhtymien osalta velvoitteiden toteuttaminen säädettyjen siirtymäaikojen puitteissa voidaan toteuttaa olemassa olevien resurssien uudelleen kohdentamisella. Kuntien käytäntöjen vastatessa suurelta osin ehdotuksen tietoturvaluuua ja asianhallintaa koskevia velvoitteita ei niiden laajentamisen arvioida edellyttävän kunnille lisäresurssitarpeita. Tietojärjestelmien rajapintojen muuttamiseen esitetty neljän vuoden siirtymäaika mahdollistaa tarvittavien tietojärjestelmämuutosten toteutuksen kunnissa osana järjestelmien elinkaaren aikaista versiointia tai uusien järjestelmien hankintojen yhteydessä. Muun julkisen talouden osalta ehdotetut säännökset lähinnä korvaavat ja tarkentavat voimassa olevaa sääntelyä, jolloin voidaan olettaa, että ehdotukseen sisältyvien velvoitteiden toteuttaminen voidaan kattaa olemassa olevien voimavarojen uudelleen järjestelyillä. Vaikkakin osa ehdotukseen sisältyvistä muun muassa tietoturvaluuua koskevista velvoitteista on tarkkuustasonsa osalta laintasolla uusia, ovat vastaavat velvoitteet sisältyneet jo nykyisin useiden lain soveltamisalaan kuuluvien tiedonhallintayksiköiden, esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sisäisiin määräyksiin ja ohjeisiin.

Tiedonhallintalakiin ehdotetuilla säännöksillä ei arvioida olevan suoria uusia tai merkittäviä vaikutuksia yrityksille ja yhteisöille. Julkisuuslain säännöksiä on sovellettu lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitaviin yhteisöihin, laitoksiin, säätiöihin ja yksityisiin henkilöihin niiden käyttäessä julkista valtaa. Ehdotukseen sisältyvien tiedon säilyttämistä koskevien säännösten voidaan katsoa muodostavan tiedon säilyttämiseen erikoistuneiden tietojärjestelmäpalvelujen toimittajille selkeämmin säännellyn toimintaympäristön tehostaa toimintaansa ja sitä kautta parantaa palvelujaan. Lisäksi tietojen saatavuutta kuvaavien tietojen julkaisulla voidaan katsoa olevan välillisiä hyötyjä tiedon toissijaisen käytön edistämiseksi ja uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi.

Muut kannanotot

Hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien 1., 2., 4., 5. ja 27. lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuina ja 3., 6.—26. sekä 28.—39. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomina tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Määritelmät. Lakiehdotuksen 3 § sisältää ehdotetun lain määritelmät. Valiokunta ehdottaa määritelmiin lisättäväksi uuden 2 kohdan tiedonhallintayksikön määritelmäksi. Säädetävässä laissa tiedonhallintayksiköllä tarkoitetaan viranomaista, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallintaa tämän lain vaatimusten mukaisesti. Tällä määritelmällä selkeytetään sitä seikkaa, että tiedonhallintayksikölle osoitetut vastuut kohdistuvat selkeästi viranomaiseen ja siellä virkavastuulla toimiviin. Organisaatiolle säädetyt tiedonhallinnan tehtävät on järjestettävä ja toteutettava tiedonhallintayksiköissä siten kuin tiedonhallintayksikön muodostavien viranomaisorganisaatioiden sisäisissä määräyksissä on määritelty. Käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa tarkoitettujen tiedonhallintayksiköt luetellaan yksiselitteisesti lain 4 §:n 1 momentissa.

3 §. Lain soveltamisala ja sen rajoitukset. Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen valiokunta ehdottaa tehtäväksi teknisen kieliasuun liittyvän muutoksen sen varmistamiseksi, ettei lauseen merkityssisältö jää tulkinnanvaraiseksi.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin toisen virkkeen muuttamista, koska lakiehdotusta on tarkoitus soveltaa sekä tiedonhallintaan että tietojärjestelmien käyttöön. Hallituksen esityksen mukaisessa muodossa pykälästä puuttuu ilmaisu lain soveltamisesta tietojärjestelmien käyttöön. Valiokunnan ehdottamassa muodossa mainitusta 3 §:n 2 momentin toisesta virkkeestä ilmenee, että tiedonhallinnasta ja tietojärjestelmien käytöstä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa säädetään kirkkolaisissa (1054/1993).

Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momenttiin sisältyvät säännökset ehdotetun lain soveltamisalan rajoituksista. Hallituksen esityksen mukaisessa muodossa lain 3 lukua ei sovelleta muun muassa tuomioistuimien eikä muiden lainkäyttöelinten toimintaan. Valiokunta ehdottaa lainkohdan muuttamista siten, että ilmaisu muut lainkäyttöelimet muutetaan 3 §:n 3 momentin toisessa virkkeessä ilmaisuksi valitusasioita käsittelemään perustetut lautakunnat. Momentin ensimmäiseen virkkeeseen valiokunta ehdottaa lisättäväksi lainkäyttöä koskevaa rajausta selventävän ilmaisun siitä, että rajausta koskee tuomioistuinten ja valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien lainkäyttöä. Muutoksella yhtenäistetään käsitteistöä vastaamaan lakiehdotusta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Lakiehdotuksen 3 luku koskee julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleistä ohjausta. Hallintovaliokunnan ehdottama muutos merkitsee nimenomaista sääntelyä siitä, ettei tuomioistuimien riippumattomuuteen voida säädettävän lain nojalla puuttua, koska lakiehdotuksen 3 luvussa tarkoitettu ohjaus ja arviointi ei kohdistu tuomioistuihin.

Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin viimeisen virkkeen mukaan tämän lain 3 lukua ei sovelleta maakuntiin. Valiokunta ehdottaa, että maakunnat poistetaan säännöksestä, koska maakuntien perustamista koskevan lainsäädännön (HE 15/2017 vp ym.) käsittely raukeaa eduskunnassa.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että hallintovaliokunnan on syytä selvittää, voidaanko tiedonhallintalakiehdotuksen soveltamisala kytkeä julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa vii-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

tatun julkisen vallan käytön asemesta perustuslain 124 §:n kanssa paremmin yhteensopivaan julkisen hallintotehtävän käsitteeseen tarvittaessa säännöskohtaisesti. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota esimerkiksi tiedonhallintalakiehdotuksen 26 §:n sääntelyyn asiarekisteriin rekisteröitävistä tiedoista. Valiokunnan mielestä esimerkiksi tällainen sääntely on perusteltua ulottaa perustuslain 124 §:n soveltamisalalle.

Lakiehdotuksen 3 §:n 4 momentissa säädetään lain soveltamisesta yksityisiin henkilöihin tai yhteisöihin taikka muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne toimivat viranomaisen toimeksiannosta tai muuten viranomaisen lukuun. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 3 §:n 4 momentin muuttamista siten, että momentin ensimmäiseen virkkeeseen lisätään sovellettaviin pykäliin hallituksen esityksessä ehdotetun lisäksi lain 26 §. Lisäksi valiokunta ehdottaa momentin ensimmäisen virkkeen muuttamista niin, että virkkeessä mainitut pykälät tulevat sovellettaviksi yksityiseen henkilöön tai yhteisöön taikka muuhun kuin viranomaisena toimivaan julkisoikeudelliseen yhteisöön siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu muutos myös soveltuu hallintolain (434/2003) soveltamisalaan muun muassa asiakirjojen rekisteröinnin osalta osana hallintomenettelyä määrittelevää sääntelyä. Lakiehdotuksen 4 ja 28 § ovat kiinteästi sidoksissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999). Mainittujen pykälien soveltaminen koskee 3 §:n 4 momentista ilmenneviä puheena olevia toimijoita silloin, kun viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki tulee sovellettavaksi ja ne käsittelevät mainitussa julkisuuslaissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja.

Hallintovaliokunta ehdottaa lisäksi 3 §:n 4 momentin muuttamista siten, että julkisiin hallintotehtäviin sovelletaan myös lakiehdotuksen 27 §:ää. Kuten edellä lausutusta ilmenee, lakiehdotuksen 26 §:n soveltaminen on tarpeellista ulottaa julkisten hallintotehtävien hoitamiseen, koska asian ja asiakirjojen rekisteröintiä koskevat vaatimukset ovat sidoksissa myös hallintolakiin ja eräiltä osin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin, joita sovelletaan julkisten hallintotehtävien hoitamiseen. Valiokunnan näkemyksen mukaan myös 27 § tulee sovellettavaksi julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa, koska monet julkiset hallintotehtävät liittyvät palvelujen tuottamiseen, jolloin palvelujen tietoaineistojen hallintaa koskeva pykälä on tarpeellista ulottaa julkisten hallintotehtävien hoitamiseen.

2. Luku. Tiedonhallinnan järjestäminen.

4 §. Tiedonhallinnan järjestäminen tiedonhallintayksikössä. Tiedonhallinnan järjestäminen perustuu lakiehdotuksen 2 luvun mukaan tiedonhallintayksiköiden toimintaan. Tiedonhallintayksiköt on lueteltu lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa, ja momentin mukaan muun muassa valtion virastot ja laitokset sekä kunnat muodostavat tiedonhallintayksikön, samoin kuin kuntayhtymät, eduskunnan virastot sekä yliopistot ja korkeakoulut. Perustuslakivaliokunta toteaa, että lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin mukaan viranomainen kuuluu tiedonhallintayksikköön. Säännös vaikuttaa perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan viittaavan siihen, että tiedonhallintayksikkö koostuu useasta viranomaisesta. Esimerkiksi julkisuuslain 4 §:ssä viitattut viranomaiset, valtion virastot ja laitokset muodostaisivat siten yhdessä valtion tiedonhallintayksikön, johon ne kuuluvat. Perusteluissa (s. 71) kuitenkin viitataan siihen, että valtion tiedonhallintayksiköllä tarkoitetaan

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

taisiin yksittäistä valtion virastoa tai laitosta. Perustuslakivaliokunta katsoo, että hallintovaliokunnan on perustuslain 2 §:n 3 momentista ja 119 §:stä johtuvista syistä syytä selventää sääntelyä.

Hallintovaliokunta on edellä ehdottanut tiedonhallintayksikön määritelmän ottamista säädettävän lain 2 §:ään. Valiokunta ehdottaa sen lisäksi sääntelyn selkeyttämiseksi 4 §:n 1 momentin johdantokappaleen muuttamista siten, että siitä ilmenee ainoastaan, että laissa tarkoitettut tiedonhallintayksiköt luetaan momentissa johdantokappaleen jälkeen.

Momentin 1 kohdan mukaan valtion tiedonhallintayksikkö muodostuu valtion virastoista ja laitoksista. Hallituksen esityksen mukainen sanamuoto on omiaan antamaan virheellisen käsityksen säännöksen tarkoitettusta sisällöstä. Hallintovaliokunta ehdottaa apukäsitteeksi tarkoitettun ilmaisun valtion tiedonhallintayksikkö poistamista 4 §:n 1 momentin 1 kohdasta. Tällä tavoin muutettuna säännöksestä käy ilmi, että jokainen yksittäinen valtion virasto ja laitos muodostaa erikseen tiedonhallintayksikön.

Hallintovaliokunta on edellä 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa ehdottanut pykälän 3 momenttiin sisältyvän rajauksen täsmentämistä siten, että lain 3 lukua ei sovelleta tuomioistuimien eikä valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien lainkäyttöön. Lisäksi lakiehdotuksen 3 luvussa tarkoitettu ohjaus ja arviointi ei koske tuomioistuimia eikä valitusasioita käsittelemään perustettuja lautakuntia. Sen varmistamiseksi, ettei tuomioistuimien asema ja 3 §:n soveltamisalaa koskeva rajaus jää epäselväksi, hallintovaliokunta ehdottaa 4 §:n 1 momentin muuttamista siten, että valtion virastojen ja laitosten käsitteestä eriytetään tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelemään perustettut lautakunnat määriteltäessä tiedonhallintayksiköjä. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa 4 §:n 1 momenttiin uuden 2 kohdan, josta ilmenee, että tiedonhallintayksiköjä ovat myös yksittäiset tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelevät lautakunnat.

Lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tiedonhallintayksiköitä ovat maakunnat. Hallintovaliokunta toteaa, että maakuntien perustamista koskeva ehdotettu lainsäädäntö (HE 15/2017 vp) raukeaa eduskunnassa, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa mainitun maakuntia koskevan 4 kohdan poistamista lakiehdotuksesta.

Valtion tiedonhallintayksikköjen välisestä lakiehdotuksessa säädettävien tehtävien hoitamisesta voidaan lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tällainen asetuksenantovaltuus on perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisen arvion mukaan ongelmallisen avoin, kun otetaan huomioon myös tiedonhallintayksiköille säädettävät tiedollisten perusoikeuksien kannalta merkitykselliset toimivaltuudet ja myös niiden muodostamisen vaikutukset viranomaisorganisaatioon. Valtuutta ja sen perustana olevaa sääntelyä on siksi täsmennettävä. Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta asetuksenantovaltuuden poistamista lakiehdotuksesta. Muutos merkitsee sitä, että kukin tiedonhallintayksikkö on lähtökohtaisesti velvollinen toteuttamaan tiedonhallintaan liittyvät tehtävät säädettävän lain perusteella, ellei niitä järjestetä muun lainsäädännön perusteella.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

3 luku. Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus

6 §. Tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus. Hallintovaliokunta ehdottaa teknisen tarkistuksen tekemistä lakiehdotuksen 6 §:n 2 momenttiin siten, että momenttiin sisältyvä ilmaisullinen toisto poistetaan. Momentissa säädetään ministeriöiden tehtävästä huolehtia kunkin ministeriön oman toimialan yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämisestä.

7 §. Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sekä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottamisen yhteistyö. Lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriön on huolehdittava, että julkisen hallinnon tiedonhallintaa sekä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottamista koskevan yhteistyön koordinoimista varten on järjestetty valtion virastoissa toimivien viranomaisten sekä maakuntien ja kuntien viranomaisten yhteistyötavat ja -menettelyt. Hallintovaliokunta ehdottaa edellä lausuttuun viitaten, että maakunnat poistetaan momentista.

8 §. Tiedonhallinnan muutosten arviointi valtion tiedonhallintayksiköissä. Lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentti koskee valtion tiedonhallintayksiköiden veloitetta arvioida tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten vaikutukset tehdessään 5 §:n 3 momentin mukaista arviointia. Valiokunta ehdottaa edellä 4 §:n 1 momentin 1 kohtaan ehdotettua muutosta vastaavasti apukäsitteen valtion tiedonhankintayksikkö korvaamista pykälän 1 momentissa ilmaisulla valtion virastot ja laitokset.

9 §. Lausunto muutosten arvioinnista valtionhallinnossa. Hallintovaliokunta ehdottaa myös lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentissa korvattavaksi apukäsite valtion tiedonhallintayksikkö sanamuodolla valtion virastot ja laitokset.

10 §. Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta. Lakiehdotuksen 10 §:ssä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnasta, joka toimii valtiovarainministeriön yhteydessä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tiedonhallintalautakunnan tehtävänä on arvioida myös maakuntia koskevien eräiden säädettävän lain säännösten toteuttamista ja noudattamista. Aiemmin lausuttuun viitaten valiokunta ehdottaa maakuntia koskevan sääntelyn poistamista myös lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentista.

4 luku. Tietoturvallisuus

12 §. Luotettavuutta edellyttävien tehtävien tunnistaminen ja luotettavuudesta varmistuminen. Lakiehdotuksen 12 §:ssä valiokunta ehdottaa täsmennettäväksi informatiivisia viittauksia siten, että viittaukset kohdistuvat täsmällisinä tarkoitettujen lakien varsinaisiin ilmaisuihin.

14 §. Tietojen siirtäminen tietoverkossa. Lakiehdotuksen 14 §:ää valiokunta ehdottaa selvyysvuoksi muutettavaksi vastaamaan paremmin sen tarkoitusta siten, että pykälästä ilmenee se, että sääntely koskee yleisessä tietoverkossa (internetissä) tapahtuvaa tietojen siirtämistä. Pykälää ei sovelleta tilanteissa, joissa tietojen siirtäminen tapahtuu muussa tietoverkossa kuin yleisessä tietoverkossa. Siten pykälä ei tule sovellettavaksi esimerkiksi viranomaisen sisäisessä verkossa tapahtuvaan tietojen siirtämiseen, koska viranomaisen sisäisessä tietoverkossa tietojen siirtoon liittyvät riskit eivät ole vastaavia kuin yleisessä tietoverkossa tietoja siirrettäessä.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

15 §. Tietoaineistojen turvallisuuden varmistaminen. Lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan viranomaisen on varmistettava tarpeellisin tietoturvaluustoimenpitein, että sen tietoaineistojen saatavuutta rajoitetaan tarvittaessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännöksen tarkoituksena ei ole rajoittaa tiedon saatavuutta tarpeellisuusperusteella, vaan ainoastaan, jos tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia on lailla erikseen rajoitettu. Säännöksen tarkoituksena ei ole säännellä tiedon saannista, vaan tietoturvaluustoimenpiteenä tiedon saatavuudesta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan yhdistänyt tiedon saatavuuden käsitteenä tiedon saantiin viranomaisen asiakirjasta. Jotta säännös olisi yksiselitteinen eikä julkisuutta rajaava, hallintovaliokunta ehdottaa mainitun 1 momentin 5 kohdan täsmentämistä

Tiedon saatavuuden rajoittaminen tarkoittaa hallituksen esityksen 15 §:n 1 momentin 5 kohdan yksityiskohtaisten perustelujen mukaisesti sitä, että tiedon saatavuutta rajoitettaisiin käyttöoikeuksin ja rajoitus riippuisi siitä, minkälaista tietoaineistoa käsitellään. Julkisiin tietoaineistoihin ei olisi tiedon saatavuutta koskevia rajoituksia, kun taas henkilötietoihin ja erityisesti salassa pidettäviin tietoihin täytyy olla järjestettynä sellaiset toimenpiteet, että asianmukainen tietojenkäsittely voidaan varmistaa. Koska henkilötietojen käsittelyoikeudet perustuvat lakiin perustuslain 10 §:n 1 momentin nojalla ja asiakirjajulkisuudesta voidaan poiketa perustuslain 12 §:n 2 momentin nojalla vain välttämättömien syiden vuoksi laissa erikseen rajoitetun perusteella, säännöstä täsmennettäisiin viittaamalla tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia koskevaan sääntelyyn, jota on muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä tietosuojalainsäädännössä. Säännösehdoituksessa tarpeellisuus ei liity tiedon saantiin, vaan tietoturvaluustoimenpiteisiin, jotka on mitoitettava kunkin tietoaineiston sisällön mukaisten tarpeiden mukaan. Esimerkiksi tiedon saatavuutta on voitu rajoittaa erilaisissa tietopalveluissa yksittäisiin hakuihin tai hakuperusteisiin, vaikka tiedot olisivat viranomaisen tallenteina julkisia. Toisaalta jos tietoaineistoon ei kohdistu laissa säädettyjä tiedonsaantia ja käsittelyoikeuksia koskevia rajoituksia, ei myöskään tiedon saatavuutta ole perustetta rajoittaa. Lisäksi on syytä huomata, että säännös tulee sovellettavaksi myös viranomaisten sisäisessä toiminnassa, jolloin viranomaisen on rajoitettava viranomaisessa työskentelevillekin tietojen saatavuutta, jos se on tarpeellista henkilötietojen suojan tai salassapitosääntelyn toteuttamiseksi.

18 §. Turvallisuusluokiteltavat asiakirjat valtionhallinnossa. Hallituksen esityksen 18 §:ssä säädetään asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa. Pykälän 1 momentin mukaan valtion hallintoviranomaisen, tuomioistumien ja muun lainkäyttöelimen sekä muun valtion viraston ja laitoksen on turvallisuusluokiteltava asiakirjat ja tehtävä niihin turvallisuusluokkaa koskeva merkintä säännöksessä jäljempänä säädettyjen edellytysten täytyessä.

Lain soveltamisen kannalta on tarpeellista, että suoraan säännöksestä ilmenee turvallisuusluokittamista koskevan sääntelyn tarkoitus tietoturvaluustoa toteuttavana toimenpiteenä. Valiokunta ehdottaa tämän syyn lisäämistä lain 18 §:n 1 momenttiin. Tietoturvaluustoimenpiteiden lisäämisellä 1 momentin säännökseen voidaan asiallisesti myös tarkentaa ja kohdentaa pykälän 4 momentissa säädettyä ehdotettua asetuksenantovaltuutta. Samalla valiokunta ehdottaa täsmennettäväksi ehdotetun lain muuta käsitteistöä vastaamaan 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa. Pykälän 4 momentin toisen virkkeen julkisuuslakia koskevaa viittaussäännöstä valiokunta ehdottaa tar-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

kennettäväksi poistamalla siitä tarpeettomana viittaus käyttörajoituksiin hallituksen esityksen 2. lakiehdotukseen eli julkisuuslakiin esitettyjen muutosten johdosta.

Hallintovaliokunta ehdottaa 18 §:n 1 momentin hyväksymistä näin kuuluvana:

Valtion virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten sekä tuomioistuimen ja valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien on turvallisuusluokiteltava asiakirjat ja tehtävä niihin turvallisuusluokkaa koskeva merkintä sen osoittamiseksi, minkälaisia tietoturvaluustoimenpiteitä asiakirjaa käsiteltäessä noudatetaan. Turvallisuusluokkaa koskeva merkintä on tehtävä, jos asiakirja tai siihen sisältyvä tieto on salassa pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7—11 kohdan perusteella ja asiakirjaan sisältyvän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa maanpuolustukselle, poikkeusoloihin varautumiselle, kansainvälisille suhteille, rikosten torjunnalle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion- ja kansantalouden toimivuudelle taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla Suomen turvallisuudelle.

Lakiehdotuksen 18 §:n 4 momentissa säädetään turvallisuusluokittelua, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtäviä merkintöjä ja niiden käsittelyä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Hallituksen esitykseen verrattuna asetuksenantovaltuutta on aiheellista muuttaa, koska sanojen ”niiden käsittelystä” voidaan ymmärtää viittaavan merkintöjen käsittelyyn. Perustuslakivaliokunnan lausunnon sekä muiden edellä mainittujen syiden vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että asetuksenantovaltuutta täsmennetään siten, että asetuksenantovaltuudesta poistetaan sanat ”niiden käsittelystä” ja sen sijaan asetuksenantovaltuuteen lisätään valtuus säätää turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyyn liittyvistä tietoturvaluustoimenpiteistä. Tietoturvaluustoimenpiteillä tarkoitetaan lain 2 §:n 7 kohdan määritelmässä tarkoitettuja toimenpiteitä.

Hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa 18 §:n 4 momentti kuuluu seuraavasti:

Turvallisuusluokittelusta, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä ja turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyyn liittyvistä tietoturvaluustoimenpiteistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asiakirjoihin tehtävistä salassapitoa koskevista merkinnöistä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 25 §:ssä.

5 Luku. Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa

21 §. Tietoaineistojen säilytystarpeen määrittäminen. Lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentin luettelon 1 kohtaan valiokunta ehdottaa tehtäväksi teknisen täsmennyksen.

23 §. Katseluyhteyden avaaminen viranomaiselle. Lakiehdotuksen 23 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi katseluyhteyden avaamisesta viranomaiselle. Säännöksen mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluvoimien saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Säännöksen 1 momentissa säädetään katseluyhteyden edellytyksistä. Momentin 1 kohdassa katselumahdollisuutta on rajattu vain tiedonsaantioikeuden mukaisiin tarpeellisiin ja välttämättömiin tietoihin.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen perustelujen mukaan katseluyhteyden käyttö on tarkoitettu rajoittaa vain yksittäisiin hakuihin eikä katselumahdollisuuden avulla ole mahdollisuutta saada massamuotoisesti viranomaisten tietovarannon tietoja rajoituksetta. Ehdotettua sääntelyä on täsmennettävä niin, että tällainen rajaus käy selkeämmin ilmi myös sanamuodosta.

Hallintovaliokunta ehdottaa, että perusteluista ilmenevä rajoitus katselumahdollisuudesta yksittäisiin hakuihin ilmenee suoraan säännöksestä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 23 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettäväksi edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle olevan, että katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin.

6 luku. Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta

25 §. Rekisteröinti asiarekisteriin. Lakiehdotuksen 25 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta rekisteröidä viipymättä sille saapunut tai sen laatima asiakirja asiarekisteriin. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia täydennettäväksi lisäämällä sen loppuun virke, jonka mukaan sen lisäksi, mitä 26 §:ssä säädetään, asiakirjan rekisteröinnistä on käytävä ilmi asiakirjan saapumisjankoha.

Koska saapumisajankohta on merkityksellinen muun muassa määräaikojen laskemisessa myös tuomioistuimien lainkäyttötehtävissä, ehdotetaan rekisteröintiä koskevaan säännökseen teknisluonteinen muutos, joka vastaa kumottavaksi ehdotetun sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa annetun lain 13 §:n vaatimusta saapumisajankohdan rekisteröinnistä. Säännös koskee tältä osin tuomioistuimien lainkäyttöön liittyvien oikeudenkäyntiasiakirjojen rekisteröintiä.

26 §. Asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot. Lakiehdotuksen 26 §:n 2 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että siinä säädettävä velvoite kohdistuu viranomaiseen, tiedonhallintayksikön sijasta. Muutoksella yhdenmukaistetaan sääntely sen kanssa, mitä 25 §:n 1 momentissa säädetään viranomaisen velvollisuudesta rekisteröidä asiakirja. Kysymys on viranomaisen velvollisuudesta, ei tiedonhallintayksikölle kohdistetusta tiedonhallinnan järjestämisvelvollisuudesta.

Lisäksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 26 §:stä poistettavaksi 3 momentin 2 kohta, koska 26 §:ää ei sovelleta tuomioistuinten lainkäyttöön 3 §:n 3 momentin nojalla.

28 §. Kuvaus asiakirjajulkisuuden toteuttamiseksi. Hallituksen esityksen 28 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tiedonhallintayksikön velvoitteista julkisuusperiaatteen toteuttamista varten ylläpitää kuvausta sen hallinnoimista tietovarannoista ja asiarekisteristä. Pykälän 1 momentti sisältää luettelon kuvaukseen sisällytettävistä tiedoista. Ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan kuvauksen on sisällettävä tiedot hakuperusteista, joilla julkisia asiakirjoja tai muita tietoja voidaan hakea asiarekisteristä tai tietojärjestelmästä.

Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisen arvion mukaan viranomaiselle ei voida lailla säätää ehdotetun kaltaista yleistä toimivaltaa määrittellä asiakirjajulkisuutta rajoittavin oikeusvaikutuksin, millaisilla hakuperusteilla tietoa voidaan hakea viranomaisen tallenteista. Säännöseh-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

dotus on siten poistettava tai sitä on täsmennettävä siten, että sen perusteella laaditusta kuvauksesta on käytävä nimenomaisesti ilmi kuvaukseen sisällytettävien hakuperusteiden esimerkinomaisuus ja informatiivisuus. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Hallintovaliokunta ehdottaa, että säännöstä täsmennetään informatiiviseksi niin, että sillä ei rajoiteta tiedonsaantia eikä siten puututa asiakirjajulkisuuteen sitä rajoittavin oikeusvaikutuksin. Valiokunta katsoo, että 28 §:n 1 momentin 4 kohtaa on välttämätöntä täsmentää siten, että hakuperusteilla tarkoitetaan tietoaineistojen sisältöä kuvaavia ja niihin kohdistuvia hakuja helpottavia tietoja. Säännöstä valiokunta ehdottaa täsmennettäväksi siten, että kuvauksen on sisällettävä tiedot:

4) hakutekijöistä, joilla teknisesti asiakirjoja on mahdollista hakea viranomaisen asiarekisteristä tai tietojärjestelmistä;

Hallintovaliokunta tähdentää, että säännöksen tarkoituksena ei ole rajoittaa asiakirjajulkisuutta tai tiedonsaantia, vaan informoida yleisöä siitä, minkälaisilla hakuja helpottavilla hakutekijöillä teknisesti voidaan tietopyyntöihin vastata viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitettujen tietopyyntöjen perusteella. Ehdotetun säännöksen perusteella viranomainen ei voi lähteä rajoittamaan hakuperusteita asiakirjajulkisuuden toteuttamiseksi, vaan hakuperusteiden määrittelyssä on otettava huomioon, että asiakirjajulkisuus voidaan vaivattomasti toteuttaa siten, kuin lakiehdotuksen 13 §:n 3 momentissa edellytetään.

7 luku Erinäiset säännökset

30 §. Siirtymäsäännökset. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 30 §:n 3 momentin siirtymäaikaan jatkettavaksi 18 kuukaudesta 24 kuukauteen. Saadun selvitysten perusteella asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttamista koskevat valmistelut voivat kestää ennakoitua kauemmin eräissä viranomaisissa. Tehdyn arvion perusteella 24 kuukauden siirtymäaika turvaa paremmin viranomaisten mahdollisuudet valmistautua tietoaineistojen sähköiseen muuttamiseen. Samalla jää enemmän aikaa myös esimerkinomaisen ohjeistuksen laatimiseen siitä, miten sähköiseen muotoon muuttaminen voidaan tehdä laissa tarkoitettulla tavalla.

Lisäksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 30 §:n 6 momentissa säädettyä siirtymäaikaan jatkettavaksi 12 kuukaudesta 24 kuukauteen asianhallinnan palvelujen tiedonhallinnan osalta. Näin voidaan ottaa paremmin huomioon tietojärjestelmien tavanomaiset päivityssykliä sekä eräät keskenäiset kehittämishankkeet, joita valtionhallinnossa on mainittuihin pykäliin liittyen. Lisäksi valiokunta ehdottaa 6 momentin loppuun lisättäväksi velvoitteen ajantasaistaa lain 28 §:ssä säädetty kuvaukset 12 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

2. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta

2 §. Lain soveltamisala. (Uusi) Hallituksen esityksessä julkisuuslain 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi uudessa 2 momentissa säädettävän uuden lain julkisen hallinnon tiedonhallinnasta johdosta (1. lakiehdotus). Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 3 §:ää muutettavaksi lisäksi lisäämällä siihen informatiivinen uusi 2 momentti, jonka mukaan viranomaisen asiakirjojen tiedonhallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa. Hallintovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevään käsitykseen siitä, että viittauksessa tiedonhallintalakiin ei ole kysymys julkisuuslain tarkoituksen sääntelystä, jota lain 3 § koskee, vaan soveltamisalasta. Hallintovaliokunta ehdottaa sääntelyn johdonmukaisuuden vuoksi lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin informatiivisen viittauksen ottamista hallituksen esitykseen sisältymättömään voimassa olevan julkisuuslain soveltamisalaa koskevaan 2 §:ään sen uudeksi 2 momentiksi.

15 §. Asiakirjan pyytämistä koskevan asian siirtäminen toiselle viranomaiselle. Hallituksen esityksessä ehdotetaan julkisuuslain 15 §:n 3 momentin muuttamista siten, että velvollisuudesta turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän tekemiseen viitataan suoraan ja yksinomaan tiedonhallintalakiin. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että tällaisten merkintöjen luonne on informatiivinen, eikä niitä ole julkisuuslaissa tarkoitettu perustamaan salassapitovelvollisuutta julkisuuslain mukaista tiedonsaantipyynnöä käsiteltäessä. Asiakirjan luokitus tietoturvallisuuden toteuttamiseksi on tarkoitettu ensisijaisesti hallinnon sisäisiä velvoitteita osoittavaksi menettelyksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä viittaussäännös ehdotetulla tavalla muotoiltuna voi aiheuttaa virheellisiä tulkintoja merkintöjen oikeusvaikutuksista. Hallintovaliokunnan on perustuslain 12 §:n 2 momentista johtuvista syistä välttämätöntä täsmentää ja selventää sääntelyä.

Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi 15 §:n 3 momentin täsmentämistä siten, että momentissa kuvataan turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän tarkoitus. Tällä muutoksella julkisuuslaista käy ilmi merkinnän tarkoitus tietoturallisuusvaatimuksia ilmentävänä merkintänä. Merkintä koskee asiakirjan käsittelyssä noudatettavia tietoturallisuusvaatimuksia, joista säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettavassa laissa.

16 a §. Muuhun kuin salassa pidettävään asiakirjaan tehtävät merkinnät. (Uusi) Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut harkinnanvaraisen julkisuuden merkitystä valmistelun avoimuuden kannalta, ja valiokunnan mielestä julkisuuden harkinnanvaraisuuden korostaminen erityisellä merkinnällä voisi käytännössä kaventaa erityisesti päätöksenteon valmisteluun kohdistuvaa julkisuutta. Hallituksen esityksessä ehdotetun 25 §:n 3 momentin muuhun kuin salassa pidettäviin asiakirjoihin tehtäviä merkintöjä koskevaan säännökseen ei sisälly samanlaista velvoitetta kuin salassapitomerkintää koskevaan 25 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan merkintä on poistettava tai muutettava, kun sille ei ole perusteita. Perustuslakivaliokunnan mielestä merkinnän poistamista koskeva velvoite on lisättävä lakiin. Vaihtoehtoisesti sääntelyä on perustuslakivaliokunnan mukaan muutettava siten, että merkinnästä käy tältä osin selkeästi ilmi sen ajallinen rajattisuus. Tällainen muutos on edellytyksenä 2. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Hallintovaliokunta ehdottaa 25 §:n 3 momentin säännöksen ottamista hallituksen esitykseen ja voimassa olevaan lakiin sisältymättömän uuden 16 a §:n 1 momentiksi. Hallintovaliokunta eh-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

dottaa lisäksi, että merkinnän poistamista koskeva säännös lisätään uuden 16 a §:n 2 momentiksi. Merkintä ehdotetaan poistettavaksi tai poistaminen merkittäväksi asiakirjaan, jos jokin niistä edellytyksistä, jotka ovat merkinnän tekemisen edellytyksenä, lakkaa. Esimerkiksi harkinnan varaisesti julkisen asiakirjan tullessa julkiseksi myös harkinnanvaraista antamista ilmaiseva merkintä on poistettava. Merkinnän asianmukaisuus on tarkistettava viimeistään, kun joku ulkopuolinen pyytää asiakirjaa.

25 §. Salassapitoa ja käyttörajoituksia koskevat merkinnät. Julkisuuslain 25 §:ää ehdotetaan hallituksen esityksessä muutettavaksi lisäämällä siihen säännös merkinnästä, joka osoittaa, että asiakirjan antaminen on lain mukaan viranomaisen harkinnassa tai asiakirjaan sisältyviä tietoja saa lain mukaan käyttää tai luovuttaa vain määrättyyn tarkoitukseen. Lisäksi edellytetään, että tiedon oikeudeton paljastuminen voi aiheuttaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle tai heikentää viranomaisen toimintaedellytyksiä. Perustuslakivaliokunta on todennut, että ehdotettu sääntely sijoittuu lain 6 lukuun, joka otsikkonsa mukaisesti koskee salassapitovelvoitteita. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että harkinnanvarainen julkisuus ei sisällä salassapitovelvoitetta. Koska salassapitovelvollisuutta voidaan pitää pisimmälle menevänä perustuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuna julkisuuden rajoituksena, on perustuslakivaliokunta katsonut, että hallintovaliokunnan on selkeytettävä sääntelyä siten, että salassapidon käsitettä ei lakisystemaattisesti laajenneta harkinnanvaraiseen julkisuuteen.

Voimassa olevassa julkisuuslain 25 §:ssä ovat koottuina kaikki asiakirjaan tehtäviä merkintöjä koskevat säännökset, ja hallituksen esityksessä vastaava systematiikka on ehdotettu säilytettäväksi. Koska perustuslakivaliokunta on katsonut, että säännöksen lakisystemaattiseen sijaintiin liittyy sen sisällöstä ja pykälän otsikoinnista huolimatta virhetulkinnan vaaraa, hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin hallituksen esityksessä ehdotettu säännös muihin kuin salassa pidettäviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä siirretään lain 4 lukuun uuden 16 a §:n 1 momentiksi. Tämä muutos poistaa valiokunnan käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan esiin nostaman lain systematiikkaan ja otsikointiin liittyvän salassapitoa koskevan virhetulkinnan vaaran. Samalla 25 §:ään ehdotettu uusi 4 momentti siirtyy 3 momentiksi. Vaikka säännös ehdotetaan sijoitettavaksi 4 lukuun, joka otsikointinsa perusteella koskee tiedon antamista asiakirjasta, valiokunta korostaa, että säännöksessä tai sen perusteluissa merkinnän tekemistä ei ole sidottu tilanteisiin, joissa asiakirjaa ollaan antamassa ulkopuoliselle. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, ehdotetun merkinnän tarkoituksena olisi ainoastaan ilmaista asiakirjan käsitteijälle, että asiakirjaan sisältyy tietoja, joiden luovuttamiseen kohdistuu erityisiä edellytyksiä, joko sen vuoksi, ettei asiakirja ole vielä julkinen, tai sen vuoksi, että sitä voidaan sen julkisuudesta huolimatta luovuttaa vain tietyin edellytyksin. Merkintä ei vaikuttaisi asiakirjan julkisuuteen eikä laajentaisi asiakirjan salassapitoa. Valmisteluvaiheen asiakirjoista annetaan tietoja, kuten 9 §:n 2 momentissa ja 17 §:ssä säädetään. Henkilörekisteriin talletettavien tietojen antamisesta puolestaan säädetään yleisesti 16 §:n 3 momentissa. Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää asiakirjoissa käytettäviä merkintöjä. Merkinnän tekeminen olisi aina vapaaehtoista. Kaikkia valmisteluvaiheen asiakirjoja ei myöskään olisi tarkoitus merkitä — ainoastaan ne, jotka täyttävät merkitsemiselle säädetyt edellytykset ja joiden merkitsemiselle viranomainen katsoo olevan perusteita.

Lakiehdotuksen 25 §:n otsikko on voimassa olevassa laissa "Salassapito- ja luokitusmerkintä". Hallituksen esityksessä se on sääntelyn sisällön muuttuessa ehdotettu muutettavaksi muotoon

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

"Salassapito- ja käyttörajoitusmerkinnät". Koska muihin kuin salassa pidettäviin asiakirjoihin tehtäviä merkintöjä koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 16 a §:ään, valiokunta ehdottaa 25 §:n otsikko, jätettäväksi voimassa olevan lain mukaiseksi. Luokitusmerkintää koskevaa viittausta otsikosta ei ehdoteta poistettavaksi, jotta pykälän 4 momentista 3 momenttiin siirtyvän turvallisuusluokkamerkintöjä koskevan viittaussäännöksen osalta ei synny vastaavaa väärintulkinnan vaaraa siitä, että mainittu merkintä olisi salassapitomerkintä tai rinnastuisi siihen. Turvallisuusluokkaa koskeva merkintä voidaan kuitenkin tehdä vain salassa pidettäviin asiakirjoihin. Kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) tarkoitettuihin asiakirjoihin on tehtävä turvallisuusluokituksesta merkintä siten kuin mainitussa laissa säädetään.

Viittaussäännöksen sanamuodon hallintovaliokunta ehdottaa pykälän 3 momentissa myös muutettavaksi siten, ettei sen sanamuoto koske velvoitetta, koska hallintovaliokunta ehdottaa muuttaa julkisen hallinnon tiedonhallintalain turvallisuusluokkia koskevaa sääntelyä vastaavalla tavalla.

Edellä lakiehdotuksen uuden 16 a §:n kohdalla valiokunta on ehdottanut pykälän 2 momentissa säädettäväksi harkinnanvaraisesti salassa pidettävään asiakirjaan tehdyn merkinnän poistamisesta ja poistamisesta tehtävästä merkinnästä asiakirjaan.

4. Laki kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

3 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentista ilmenee, että erityis-suojattavan tietoaineiston julkisuudesta on voimassa, mitä julkisuuslaissa ja sen nojalla sekä 1. lakiehdotuksessa säädetään, jollei laissa toisin säädetä. Koska julkisuuslain nojalla voidaan vastaisuudessa antaa asetustasoisia säännöksiä vain valtionhallinnon viestinnästä, hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 3 §:n viittauksen poistamista julkisuuslain nojalla annettuun asetukseen.

27. Laki lääkelain 30 e ja 89 b §:n muuttamisesta

30 e §. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään (StVM 37/2018 vp — HE 159/2017 vp) ehdottanut esitykseen sisällyttömän lääkelain 30 e §:n 3 momentin muuttamista. Mainittuun mietintöön sisältyvät lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan hallituksen esitykseen HE 284/2018 vp sisältyviä ehdotuksia aikaisemmin. Hallintovaliokunta ehdottaa sääntelyn yhteensovittamiseksi lakiehdotuksen 30 e §:n 3 momentin muuttamista. Momentti ei kuitenkaan sisällä hallintovaliokunnassa käsiteltävänä olevan lain myötä tarpeettomaksi käyviä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön 30 e §:n 3 momentin kahta viimeistä virkettä koskien teknistä käyttöhyteyttä.

Muut lakiehdotukset

Hallintovaliokunta ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät 3., 6. —26. sekä 28.— 39. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

Hallintovaliokunta on ottanut asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset 1. lakiehdotuksen tiedonhallintayksikköä koskevan sääntelyn täsmentämisestä sekä 3, 15 ja 28 §:stä ja 2. lakiehdotuksen 25 §:stä. Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 284/2018 vp sisältyvät 3., 6.—26. ja 28.—39. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 284/2018 vp sisältyvät 1., 2., 4., 5. ja 27. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on:

1) varmistaa viranomaisten tietoaaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi;

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

2) mahdollistaa viranomaisten tietoaisteistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta viranomaisen voi hoitaa tehtävänsä ja tarjota palvelunsa hallinnon asiakkaille hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti ja laadukkaasti;

3) edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

Tällä lailla pannaan täytäntöön eräiltä osin julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun direktiivin 2003/98/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/37/EU.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *viranomaisella* viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia;

2) *tiedonhallintayksiköllä* viranomaista, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tämän lain vaatimusten mukaisesti;

3) *tietojärjestelmällä* tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestelyä;

4) *asiakirjalla* viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua viranomaisen asiakirjaa;

5) *tietoaisteistolla* asiakirjoista ja muista vastaavista tiedoista muodostuvaa tiettyyn viranomaisen tehtävään tai palveluun liittyvää tietokokonaisuutta;

6) *tietovarannolla* viranomaisen tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoaisteistoja sisältävää kokonaisuutta, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti;

7) *yhteisellä tietovarannolla* useiden toimijoiden käyttöön suunniteltua ja ylläpidettyä tietovarantoa, jonka tiedot ovat luovutettavissa ja hyödynnettävissä eri tarkoituksiin;

8) *tietoturvaluuustoimenpiteillä* tietoaisteistojen saatavuuden, eheyden ja luottamuksellisuuden varmistamista hallinnollisilla, toiminnallisilla ja teknisillä toimenpiteillä;

9) *tiedonhallinnalla* viranomaisen tehtävien hoidossa tai sen muussa toiminnassa syntyviin tarpeisiin perustuvia toimia ja tietoturvaluuustoimenpiteitä viranomaisen tietoaisteistojen, niiden käsittelyvaiheiden ja tietoaisteistoihin sisältyvien tietojen hallinnoimiseksi riippumatta tietoaisteistojen tallentamistavasta ja muista käsittelytavoista;

10) *toimintaprosessilla* viranomaisen asiankäsittely- tai palveluprosessia;

11) *teknisellä rajapinnalla* sähköisen tietojenvaihdon mahdollistavaa tiedonsiirtoratkaisua kahden tai useamman tietojärjestelmän välillä;

12) *katseluyhteydellä* tietojärjestelmään toteutettua tietoaisteistojen katselun mahdollistavaa rajattua näkymää;

13) *tietovarantojen yhteentoimivuudella* tietojen hyödyntämistä ja vaihtoa eri tietojärjestelmien välillä siten, että tietojen merkitys ja käytettävyys säilyvät;

14) *koneluettavalla muodolla* tiedostomuotoa, jonka rakenne mahdollistaa sen, että ohjelmitot pystyvät helposti yksilöimään, tunnistamaan ja poimimaan siitä tietoaisteistoja, yksittäisiä tietoja sekä niiden rakenteita.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

3 §

Lain soveltamisala ja sen rajoitukset

Tätä lakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja, jolle ei muualla laissa toisin säädetä. Mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta, sovelletaan myös yliopistolaissa (588/2009) tarkoitettuihin yliopistoihin ja ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuihin ammattikorkeakouluihin.

Asiankäsitelyssä ja palvelujen tuottamisessa noudatettavista menettelyistä, salassapidosta ja tiedonsaantioikeudesta viranomaisten asiakirjoihin sekä asiakirjojen arkistoinnista säädetään erikseen. Tiedonhallinnasta ja tietojärjestelmien käytöstä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa säädetään kirkkolaissa (1054/1993).

Tämän lain 19—20 ja 26—27 §:ää ei sovelleta tuomioistuimien eikä valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien lainkäyttöön. Tämän lain 3 lukua ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamiehen eikä valtioneuvoston oikeuskanslerin toimintaan, tuomioistuimien eikä muiden lainkäyttöelinten valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien toimintaan, tasavallan presidentin kansliaan, eduskunnan virastoihin, Kansaneläkelaitokseen, Suomen Pankkiin, muihin itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin, yliopistolaissa tarkoitettuihin yliopistoihin eikä ammattikorkeakoululaissa tarkoitettuihin ammattikorkeakouluihin. Tämän lain 3 lukua sovelletaan maakuntiin, kuntiin ja kuntayhtymiin niiden hoitaessa laissa säädettyjä tehtäviä.

Tämän lain 4 lukua ja 22—27 §:ää sovelletaan yksityisiin henkilöihin tai yhteisöihin taikka muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää toimivat viranomaisen toimeksiannosta tai muuten viranomaisen luvalla. Yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin sekä muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin sovelletaan lisäksi, mitä tämän lain 4 ja 28 §:ssä säädetään, niiden käytössä julkista valtaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tai kun mainittu laki on säädetty erikseen sovellettavaksi niiden toiminnassa. Mitä tämän lain 4 §:ssä, 4 luvussa, 22-25 §:ää sekä 28 §:ssä säädetään, sovelletaan yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin sekä muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin, kun niiden toimintaan sovelletaan muuten viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Tätä lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa toimiviin maakunnan, valtion ja kunnallisiin viranomaisiin.

2 luku

Tiedonhallinnan järjestäminen

4 §

Tiedonhallinnan järjestäminen tiedonhallintayksikössä

Viranomaisen kuuluu tiedonhallintayksikköön, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tämän lain vaatimusten mukaisesti. Tässä laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä ovat:

- 1) valtion virastot ja laitokset (valtion tiedonhallintayksikkö);

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

- 2) tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelemään perustetut lautakunnat;
- 3) eduskunnan virastot;
- 4) valtion liikelaitokset;
- 4) ~~maakunnat~~;
- 5) kunnat;
- 6) kuntayhtymät;
- 7) itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset;
- 8) yliopistolaissa tarkoitetut yliopistot sekä ammattikorkeakoululaissa tarkoitetut ammattikorkeakoulut.

~~Valtion tiedonhallintayksikköjen välisestä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.~~

Tiedonhallintayksikön johdon on huolehdittava siitä, että tiedonhallintayksikössä on:

- 1) määritelty tässä ja muussa laissa säädettyjen tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvien tehtävien vastuut;
- 2) ajantasaiset ohjeet tietoaaineistojen käsittelystä, tietojärjestelmien käytöstä, tietojenkäsittelyoikeuksista, tiedonhallinnan vastuiden toteuttamisesta, tiedonsaantioikeuksien toteuttamisesta, tietoturvaluustoimenpiteistä sekä poikkeusoloihin varautumisesta;
- 3) tarjolla koulutusta, jolla varmistetaan, että henkilöstöllä ja tiedonhallintayksikön lukuun toimivilla on riittävä tuntemus voimassa olevista tiedonhallintaa, tietojenkäsittelyä sekä asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa koskevista säädöksistä, määräyksistä ja tiedonhallintayksikön ohjeista;
- 4) asianmukaiset työvälineet tiedonhallintaa koskevien velvollisuuksien toteuttamiseksi;
- 5) järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta.

5 §

Tiedonhallintamalli ja muutosvaikutuksen arviointi

Tiedonhallintayksikössä on ylläpidettävä sen toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa tiedonhallintamallia. Tiedonhallintamallia ylläpidetään palvelujen, asiankäsitteilyn ja tietoaaineistojen hallinnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, tiedonsaantia koskevien oikeuksien ja rajoitusten toteuttamiseksi, moninkertaisen tietojen keruun vähentämiseksi, tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden toteuttamiseksi sekä tietoturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Tiedonhallintamallin on sisällettävä vähintään tiedot:

- 1) toimintaprosesseja kuvaavista nimikkeistä, prosessista vastaavasta viranomaisesta, prosessin tarkoituksesta sekä prosessin sidoksista muihin prosesseihin;
- 2) tietovarantojen nimikkeistä, kuvaukset tietovarantojen sidoksista toimintaprosesseihin ja tietojärjestelmiin sekä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun selosteen sisällöstä tai, jos selostetta ei tarvitse yleisen tietosuojasetuksen mukaan laatia, tietovarannosta vastaavasta viranomaisesta, tietovarannon käyttötarkoituksesta, keskeisistä tietoryhmistä tietoaaineistoissa, tietojen luovutuskohteista ja tietojen säilytysajoista;

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

3) ~~tieto~~ tietoaineiston arkistoon siirtämisestä, arkistointitavasta ja arkistopaikasta tai tuhoamisesta;

4) tietojärjestelmien nimikkeistä, tietojärjestelmästä vastaavasta viranomaisesta, tietojärjestelmän käyttötarkoituksesta, tietojärjestelmän liittymistä muihin tietojärjestelmiin ja liittymissä käytettävistä tiedonsiirtotavoista;

5) tietoturvaluustoimenpiteistä.

Suunniteltaessa tiedonhallintamallin sisältöön vaikuttavia olennaisia hallinnollisia uudistuksia ja tietojärjestelmien käyttöönottoa, tiedonhallintayksikössä on arvioitava näihin kohdistuvat muutokset ja niiden vaikutukset suhteessa tiedonhallinnan vastuisiin, 4 luvussa säädettyihin tietoturvaluustovaatimuksiin ja -toimenpiteisiin, 5 luvussa säädettyihin tietoaineistojen muodostamista ja luovutustapaa koskeviin vaatimuksiin, 6 luvussa säädettyihin asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan vaatimuksiin sekä muualla laissa säädettyihin asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon, suojaan ja tiedonsaantioikeuksiin. Tiedonhallintayksikön on tiedonhallinnan muutosten arvioinnissaan otettava huomioon tietovarantojen yhteentoimivuus sekä niiden hyödynnettävyys tietoaineistojen muodostettaessa ja käytettäessä. Arvioinnin perusteella tiedonhallintayksikön on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin tiedonhallintamallin muuttamiseksi ja muutosten toimeenpanemiseksi. Tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista ja siihen liittyvästä ennakkokuulemisesta säädetään erikseen.

3 luku

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus

6 §

Tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus

Valtiovarainministeriön tehtävänä on julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus. Tässä tarkoituksessa valtiovarainministeriö:

1) huolehtii julkisen hallinnon tiedonhallintakartan ylläpidosta;

2) ylläpitää julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi.

Kunkin ministeriön on **omalla toimialallaan** huolehdittava julkisen hallinnon tiedonhallintakartan sisällön ajantasaisuudesta ~~omalla toimialallaan~~ sekä ylläpidettävä ~~oman toimialansa~~ yleisiä linjauksia ~~oman toimialansa~~ yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin julkisen hallinnon tiedonhallintakartan sisällöstä ja ylläpidon toteutuksesta.

7 §

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sekä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottamisen yhteistyö

Valtiovarainministeriön on huolehdittava, että julkisen hallinnon tiedonhallintaa sekä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottamista koskevan yhteistyön koordinoitua varten on järjestetty

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

valtion virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten sekä ~~maakuntien ja~~ kuntien viranomaisien yhteistyötavat ja -menettelyt. Yhteistyön tarkoituksena on edistää tämän lain tarkoitusten toteuttamista sekä julkisen hallinnon toimintatapojen ja palvelujen tuotantotapojen kehittämistä tietovarantoja sekä tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntämällä. Yhteistyössä seurataan julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja tieto- ja viestintäteknisten palvelujen kehittymistä, muutoksia ja vaikutuksia.

Valtioneuvosto voi asettaa 1 momentissa tarkoitettua yhteistyötä varten tarvittavia neuvottelukuntia tai muita yhteistyöelimiä.

8 §

Tiedonhallinnan muutosten arviointi valtion virastoissa ja laitoksissa

Valtion tiedonhallintayksikön ~~virastojen ja laitosten~~ on arvioitava tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset tehdessään 5 §:n 3 momentin mukaista arviointia.

Toimialasta vastaavan ministeriön on laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon.

9 §

Lausunto muutosten arvioinnista valtionhallinnossa

Valtion tiedonhallintayksikön ~~virastojen ja laitosten~~ on toimitettava valtiovarainministeriölle 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin perusteella tehty arviointi tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvasuutta koskevaa lausuntoa varten, kun arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan taikka muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia. Valtiovarainministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömät tiedot valtion tiedonhallintayksiköissä toimivalta viranomaiselta lausunnon antamista varten.

Lausuntoa edellyttävistä tiedonhallinnan muutoksista, lausuntopyyntönsisällöstä ja lausuntoasiassa noudatettavasta menettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta

Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta (*tiedonhallintalautakunta*), jonka tehtävänä on:

1) arvioida valtion virastojen ja laitosten ~~sekä~~ kuntien ja kuntayhtymien ~~sekä~~ ~~maakuntien~~ tämän lain 4 §:n 2 momentin, 5 §:n, 19 §:n, 22—24 §:n, 28 §:n ja 6 luvun säännösten toteuttamista ja noudattamista;

2) edistää tässä laissa säädettyjen tiedonhallinnan ja tietoturvasuuden menettelytapoja ja tämän lain vaatimusten toteuttamista.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Valtioneuvosto nimittää tiedonhallintalautakunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tiedonhallintalautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä jäseniä, joilla on asiantuntemus julkisen hallinnon tietoturvallisuudesta, tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuudesta, tilastoinnista tai tietoaineistojen tiedonhallinnasta. Tiedonhallintalautakunnan tarkemmasta kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä, päätöksentekomenettelystä ja jäsenten pätevyysvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtiovarainministeriö määrää virkamiehistään lautakunnan sivutoimiset sihteerit tehtäviinsä lautakunnan toimikaudeksi. Sihteerien tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lautakunnan jäsenen ja varajäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan lautakunnalle säädettyjä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Lautakunnan jäsenille ja varajäsenille maksetaan tehtävien hoitamisesta palkkio. Valtiovarainministeriö vahvistaa palkkioiden määrät.

Tiedonhallintalautakunta voi asettaa väliaikaisia jaostoja tiedonhallinnan menettelyjen kehittämiseksi. Jaostoihin voi kuulua tiedonhallintayksikköjen asiantuntijoita. Lautakunnan sihteerit toimivat jaostojen puheenjohtajina. Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on tuottaa tiedonhallintalautakunnalle asiantuntijapalveluja tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelyjen kehittämiseksi.

11 §

Tiedonhallintalautakunnan arviointitehtävä

Tiedonhallintalautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen perustuu tiedonhallintalautakunnan hyväksymään arviointisuunnitelmaan.

Tiedonhallintalautakunnalla on oikeus saada arviointitehtävän toteuttamiseksi arvioinnin kohteena olevilta viranomaisilta salassapitosäännösten estämättä maksutta arviointitehtävän hoitamiseksi välttämättömät selvitykset sekä tarpeelliset tiedot tiedonhallintamallista, tiedonhallinnan muutosten arvioinnista, 28 §:ssä tarkoitettusta kuvauksesta, käytettävistä asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan menettelyistä, asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttamista koskevasta teknologiasta, katseluyhteyksien toteutuksesta ja teknisten rajapintojen kuvauksista, teknisten rajapintojen käytöstä ja hallinnoinnista sekä rajapintojen käytön menettelyistä lukuun ottamatta turvallisuusluokiteltavia asiakirjoja. Viranomaisen on toimitettava pyydetty tiedot asetettuun määräaikaan mennessä tiedonhallintalautakunnalle.

Jos tiedonhallintalautakunta havaitsee 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen arviointikohteena olevien säännösten noudattamisessa puutteita, voi lautakunta kiinnittää viranomaisen huomiota tiedonhallintaan liittyvien tämän lain mukaisten menettelyjen toteuttamiseen ja vaatimusten täyttämiseen.

Tiedonhallintalautakunnan on laadittava kertomus arvioinnin tuloksista joka toinen vuosi ja toimitettava se valtiovarainministeriölle.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

4 luku

Tietoturvallisuus

12 §

Luotettavuutta edellyttävien tehtävien tunnistaminen ja luotettavuudesta varmistuminen

Tiedonhallintayksikön on tunnistettava ne tehtävät, joiden suorittaminen edellyttää sen palveluksessa olevilta tai sen lukuun toimivilta henkilöiltä erityistä luotettavuutta. ~~Turvallisuusselvitysten tekemisestä~~ Henkilöturvallisuus selvityksen laatimisen edellytyksistä säädetään turvallisuus selvityslaisissa (726/2014). Työnantajan oikeudesta selvittää työntekijän luotettavuuden arvioimiseksi häntä koskevat luottotiedot ja käsitellä huumausainetestejä koskevia tietoja säädetään ja muusta henkilöarvioinnista yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004).

13 §

Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus

Tiedonhallintayksikön on seurattava toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistettava tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Tiedonhallintayksikön on selvitettävä olennaiset tietojenkäsittelyyn kohdistuvat riskit ja mitoitettava tietoturvaluustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti.

Viranomaisen tehtävien hoitamisen kannalta olennaisten tietojärjestelmien vikasetoisuus ja toiminnallinen käytettävyys on varmistettava riittävällä testauksella säännöllisesti.

Viranomaisen on suunniteltava tietojärjestelmät, tietovarantojen tietorakenteet ja niihin liittyvä tietojenkäsittely siten, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivatta toteuttaa.

Viranomaisen on varmistettava hankinnoissaan, että hankittavaan tietojärjestelmään on toteutettu asianmukaiset tietoturvaluustoimenpiteet.

Viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista säädetään erikseen.

14 §

Tietojen siirtäminen tietoverkossa

Viranomaisen on toteutettava tietojensiirto yleisessä tietoverkossa salattua tai muuten suojattua tiedonsiirtoyhteyttä tai -tapaa käyttämällä, jos siirrettävät tiedot ovat salassa pidettäviä. Lisäksi tietojensiirto on järjestettävä siten, että vastaanottaja varmistetaan tai tunnistetaan riittävän tietoturvalisella tavalla ennen kuin vastaanottaja pääsee käsittelemään siirrettyjä salassa pidettäviä tietoja.

Käyttäjän tunnistamisesta yleisölle tarjottavissa digitaalisissa palveluissa säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019).

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

15 §

Tietoaineistojen turvallisuuden varmistaminen

Viranomaisen on varmistettava tarpeellisin tietoturvaluustoimenpitein, että sen:

- 1) tietoaineistojen muuttumattomuus on riittävästi varmistettu;
- 2) tietoaineistot on suojattu teknisiltä ja fyysisiltä vahingoilta;
- 3) tietoaineistojen alkuperäisyys, ajantasaisuus ja virheettömyys on varmistettu;
- 4) tietoaineistojen saatavuus ja käyttökelpoisuus on varmistettu;
- 5) tietoaineistojen saatavuutta rajoitetaan tarvittaessa vain, jos tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia on laissa erikseen rajoitettu;
- 6) tietoaineistot voidaan tarvittavilta osin arkistoida.

Tietoaineistoja on käsiteltävä ja säilytettävä toimitiloissa, jotka ovat tietoaineiston luottamuksellisuuteen, eheyteen ja saatavuuteen liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi riittävän turvallisia.

16 §

Tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta

Tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina.

17 §

Lokitetietojen kerääminen

Viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitetietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

18 §

Turvallisuusluokiteltavat asiakirjat valtionhallinnossa

Valtion hallintoviranomaisen virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten, tuomioistuinten ja valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien muun lainkäyttöelimen sekä muun valtion viraston ja laitoksen on turvallisuusluokiteltava asiakirjat ja tehtävä niihin turvallisuusluokkaa koskeva merkintä sen osoittamiseksi, minkälaisia tietoturvaluustoimenpiteitä asiakirjaa käsiteltäessä noudatetaan. Turvallisuusluokkaa koskeva merkintä on tehtävä, jos asiakirja tai siihen sisältyvä tieto on salassa pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7—11 kohdan perusteella ja asiakirjaan sisältyvän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa maanpuolustukselle, poikkeusoloihin varautumiselle, kansainvälisille suhteille, rikosten torjunnalle, yleiselle turvallisuudelle tai val-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

tion- ja kansantalouden toimivuudelle taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla Suomen turvallisuudelle.

Turvallisuusluokkaa koskevaa merkintää ei saa käyttää muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, ellei merkinnän tekeminen ole tarpeen kansainvälisen tietoturvaluusvelvoitteen toteuttamiseksi tai asiakirja muutoin liity kansainväliseen yhteistyöhön.

Kansainvälisistä tietoturvaluusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) tarkoitettuihin asiakirjoihin on tehtävä turvallisuusluokituksesta merkintä siten kuin mainitussa laissa säädetään.

Turvallisuusluokittelusta, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä ja **turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyyn liittyvistä tietoturvaluusvelvoitteista niiden käsittelystä** säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asiakirjoihin tehtävistä salassapitoa ja käyttörajoituksia koskevista merkinnöistä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 25 §:ssä.

5 luku

Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa

19 §

Tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus

Jos asiakirja saapuu viranomaiselle muussa kuin sähköisessä muodossa, on se muutettava sähköiseen muotoon, jos asiakirja on säädetty pysyvästi säilytettäväksi taikka lailla tai lain nojalla arkistoitavaksi. Viranomainen vastaa siitä, että sähköiseen muotoon muutetun asiakirjan luotettavuus ja eheys varmistetaan. Viranomaisen laatimat asiakirjat säilytetään sähköisesti. Sähköiseen muotoon muuttamisesta ja säilyttämisestä voidaan poiketa, jos se on välttämätöntä turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelyä koskevien vaatimusten, muiden tietoturvaluusvelvoitteiden tai muun asiakirjan luonteeseen liittyvän välttämättömän syyn vuoksi.

Ottaen huomioon, mitä tiedonsaannista ja henkilötietojen suojasta erikseen säädetään, viranomaisen on huolehdittava, että tietoaineisto on saatavilla ja hyödynnettävissä yleisesti käytettävässä koneluettavassa muodossa kuvailutietoineen, jos tietoaineisto voidaan saattaa alkuperäisestä muodosta suoraan koneluettavaan muotoon.

Viranomainen voi käyttää asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttamisessa yksityistä toimijaa, jolla on riittävät tekniset edellytykset sekä riittävä osaaminen tällaisen tehtävän hoitamiseksi. Tätä tehtävää suorittavaan yksityiseen toimijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta. Vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään vahingonkorvauslaissa.

20 §

Tietoaineistojen kerääminen viranomaisen tehtäviä varten

Viranomaisen on pyrittävä hyödyntämään toisen viranomaisen tietoaineistoja, jos viranomaisella on oikeus saada tarvittavat tiedot toiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Tietojen hyödyntämisessä on huolehdittava asianosaisen tai muun hallinnon asiakkaan oikeusturvasta.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Jos viranomaisella on oikeus saada toisen viranomaisen tietovarannosta tehtäviensä hoitamista varten tietoja luotettavasti ja ajantasaisesti teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla, se ei saa vaatia asiakastaan esittämään tai toimittamaan tällaista todistusta tai otetta, ellei se ole välttämätöntä asian selvittämiseksi.

21 §

Tietoaineistojen säilytystarpeen määrittäminen

Jos tietoaineistojen tai asiakirjojen säilytysajasta ei ole säädetty laissa, säilytysaikoja määritettäessä on otettava huomioon:

- 1) tietoaineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen mukainen tarpeellisuus viranomaisen toiminnassa; **sekä**
- 2) luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteuttaminen ja todentaminen;
- 3) sopimuksen tai muun yksityisoikeudellisen oikeustoimen oikeusvaikutus;
- 4) vahingonkorvausoikeudelliset vanhentumisajat; ja
- 5) rikosoikeudelliset vanhentumisajat.

Säilytysajan päättymisen jälkeen tietoaineistot on arkistoitava tai tuhottava viipymättä tietoturvallisella tavalla.

Säilytysaikojen määrittämisen vastuista, arkistoinnista ja arkistotoimen tehtävistä säädetään erikseen.

22 §

Tietojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä

Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen.

Sen lisäksi, mitä 4 luvussa säädetään, tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja.

Teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee ja sitä ylläpitää tiedot luovuttava viranomainen. Suunniteltaessa usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

23 §

Katseluyhteyden avaaminen viranomaiselle

Viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Sen lisäksi, mitä 4 luvussa säädetään, edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on, että:

1) katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisiin mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin; sekä

2) tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus.

Viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.

24 §

Tietoaineistojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla muille kuin viranomaisille

Viranomainen voi luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja muulle kuin toiselle viranomaiselle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Tekninen rajapinta voidaan avata 22 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä siten kuin mainitussa pykälässä säädetään. Tiedot luovuttavan viranomaisen on tarvittaessa varmistettava, että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia.

Tiedon antamisesta muussa sähköisessä muodossa ja yleisölle katseluyhteytenä toteutettuna tietopalveluna säädetään erikseen.

6 luku

Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta

25 §

Rekisteröinti asiarekisteriin

Tiedonhallintayksikön on ylläpidettävä viranomaisen käsittelyssä olevista ja olleista asioista asiarekisteriä, johon rekisteröidään asiaa, asiankäsittelyä ja asiakirjoja koskevat tiedot. Viranomaisen on rekisteröitävä viipymättä sille saapunut tai sen laatima asiakirja asiarekisteriin. Sen lisäksi, mitä 26 §:ssä säädetään, asiakirjan rekisteröinnistä on käytävä ilmi asiakirjan saapumisajankohta.

Tiedonhallintayksikön on huolehdittava siitä, että asiarekisterin tai sen osan julkisista merkinnöistä on mahdollista tuottaa tiedot tiedonsaantia koskevien pyyntöjen yksilöimiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

26 §

Asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot

Tiedonhallintayksikön on muodostettava viranomaisen käsiteltäväksi otetun tai annetun asian yksilöivä asiatus, jonka avulla asiaan liittyvät tiedot yksilöidään.

Viranomaisen Tiedonhallintayksikön on rekisteröitävä asialle ainakin seuraavat yksilöintitiedot:

- 1) tiedonhallintayksikön yritys- ja yhteisötunnus;
- 2) viranomaisen yksilöivä tieto;
- 3) toimintaprosessin yksilöivä tieto;
- 4) asian vireilletuloajankohta.

Viranomaiselle saapuneesta asiakirjasta rekisteröidään ainakin:

- 1) asiakirjan yksilöivä tieto;
- ~~2) saapumisajankohta;~~
- 2) asiakirjan saapumistapa;
- 3) asiakirjan lähettäjä tai asiamies.

Viranomaisen laatimista asiakirjoista rekisteröidään ainakin:

- 1) asiakirjan yksilöivä tieto;
- 2) asiakirjan laatija;
- 3) laatimisajankohta.

Asiarekisteriin rekisteröidään lisäksi asiasta ainakin:

- 1) asian vireillepanija ja tarvittaessa muut asianosaiset;
- 2) asian käsittelyn tila;
- 3) viranomaisen toimenpiteet ja niissä käsitellyt asiakirjat käsittelyvaiheittain.

27 §

Tietoaineistojen hallinta palveluja tuottaessa

Tiedonhallintayksikön on järjestettävä muun kuin asiankäsittelyn yhteydessä muodostuvan tietoaineiston hallinta siten, että tietoaineistosta muodostettavat asiakirjat ovat haettavissa jollakin tietokokonaisuudet yksilöivällä tunnuksella, jotta tiedot voidaan antaa siihen oikeutetulle vaittomasti. Viranomaisen on rekisteröitävä palveluja tuottaessa muodostuvat asiakirjat ja muut tiedot viipymättä siten, että niiden muodostuminen palvelua tuottaessa voidaan jälkikäteen todentaa.

28 §

Kuvaus asiakirjajulkisuuden toteuttamiseksi

Tiedonhallintayksikön on julkisuusperiaatteen toteuttamista varten ylläpidettävä kuvausta sen hallinnoimista tietovarannoista ja asiarekisteristä. Kuvauksen on sisällettävä tiedot:

- 1) tietojärjestelmistä, jotka sisältävät asiarekisteriin kuuluvia tai palvelujen tiedonhallintaan kuuluvia tietoja;

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

- 2) asiarekisterin tai tietojärjestelmän sisältämien tietojen antamisesta päättävästä viranomaisesta ja sen yhteystiedoista tiedonsaantia koskevan pyynnön esittämiseksi;
 - 3) tietojärjestelmien sisältämistä tietoaineistoista tietoryhmittäin;
 - 4) hakutekijöistä hakuperusteista, joilla julkisia asiakirjoja on mahdollista hakea teknisesti viranomaisen tai muita tietoja voidaan hakea asiarekisteristä tai tietojärjestelmistä tietojärjestelmästä;
 - 5) tietoaineistojen saatavuudesta avoimesti teknisen rajapinnan avulla.
- Tiedonhallintayksikön on julkaistava 1 momentissa tarkoitettu kuvaus yleisessä tietoverkossa siltä osin kuin kuvauksen tiedot eivät ole salassa pidettäviä.

7 luku

Erinäiset säännökset

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettu laki (634/2011).

30 §

Siirtymäsäännökset

Tiedonhallintayksikköjen on laadittava 5 §:n mukainen tiedonhallintamalli 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Muiden kuin valtion virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten on toteutettava 12—16 §:ssä säädetty vaatimukset 36 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain 19 §:n 1 momenttia sovelletaan 24 +8 kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta viranomaiselle saapuviin ja viranomaisen laatimiin uusiin asiakirjoihin. Ennen lain voimaantuloa muodostuneita tietoaineistoja säilytetään siten kuin ne ovat muodostuneet ennen siirtymäajan päättymistä. Edellä 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu tietoaineistojen saatavuus on toteutettava 24 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Tämän lain 20 §:ää sovelletaan 12 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Ministeriöiden on selvitettävä 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta 22 §:n 3 momentissa tarkoitettujen rajapintojen määrittelyn ja ylläpidon hallinnointia edellyttävät tietojärjestelmät.

Tämän lain 17 ja 22—24 §:n säännöksiä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen hankittaviin tietojärjestelmiin. Ennen tämän lain voimaantuloa hankittuihin tietojärjestelmiin sovelletaan 22—24 §:ssä säädettyjä tietojen sähköistä luovutustapaa koskevia vaatimuksia päivitettäessä tietojärjestelmien teknisiä rajapintoja tai katseluyhteyksiä, kuitenkin viimeistään 48 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta, ja lain 17 §:ssä edellytetyt lokitietojen keräämistä koskevia vaatimuksia 24 kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta on järjestettävä ~~24~~ 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta 26—27 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Tämän lain 28 §:ssä säädettyt kuvaukset on ajantasaistettava 12 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta

2.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 18 § ja 29 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 18 § osaksi laissa 635/2011,

muutetaan 3 §, 15 §:n 3 momentti, 5 luvun otsikko, 25 §:n otsikko sekä 2 ja 3 momentti ja 36 §, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 3 momentti ja 25 §:n 2 ja 3 momentti laissa 495/2005 sekä 36 § laeissa 495/2005 ja 635/2011, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 385/2007, uusi 4 momentti ja lakiin uusi 16 a § 25 §:ään sellaisena kuin se on laissa 495/2005, uusi 4 momentti seuraavasti:

2 § (Uusi)

Lain soveltamisala

Viranomaisen asiakirjojen tiedonhallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/).

3 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Viranomaisen asiakirjojen tiedonhallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/).

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

15 §

Asiakirjan pyytämistä koskevan asian siirtäminen toiselle viranomaiselle

Jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, johon julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisesti on ollut velvollisuus tehdä asiakirjaa käsiteltäessä noudettavia tietoturvallisuusvaatimuksia koskeva turvallisuusluokkamerkintä turvallisuusluokkaa koskeva merkintä ja jonka muu viranomaisen on laatinut, viranomaisen on siirrettävä asia asiakirjan laatineen viranomaisen ratkaistavaksi. Kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) tarkoitettua turvallisuusluokiteltua asiakirjaa koskeva asia on siirrettävä sille viranomaiselle, jolle sopimuspuoli on asiakirjan toimittanut.

16 §

Asiakirjan antamistavat

Tietojen antamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa.

16 a § (Uusi)

Muuhun kuin salassa pidettävään asiakirjaan tehtävät merkinnät

Muuhun kuin lain mukaan salassa pidettävään asiakirjaan voidaan tehdä merkintä "HARKINNANVARAISESTI ANNETTAVA" ja ruotsiksi "UPPGES ENLIGT PRÖVNING", jos asiakirjan luovuttaminen on lain mukaan viranomaisen harkinnassa tai asiakirjaan sisältyviä tietoja saa lain mukaan käyttää tai luovuttaa vain määrättyyn tarkoitukseen ja jos tiedon oikeudeton paljastuminen voi aiheuttaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle tai heikentää viranomaisen toimintaedellytyksiä.

Merkintä on poistettava tai sen poistamisesta on tehtävä merkintä asiakirjaan, johon alkuperäinen merkintä on tehty, kun asiakirjan antaminen ei enää ole 9 §:n 2 momentin perusteella viranomaisen harkinnassa, siinä olevien tietojen käyttörajoituksille ei enää ole laissa säädettyjä perusteita taikka kun asiakirjassa olevan tiedon oikeudeton paljastuminen ei enää voi aiheuttaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle tai heikentää viranomaisen toimintaedellytyksiä. Merkinnän asianmukaisuus on tarkistettava viimeistään asiakirjaa ulkopuoliselle annettaessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

5 luku

Viranomaisen velvollisuus edistää tiedonsaantia

25 §

Salassapito- ja luokitusmerkintä käyttörajoituksia koskevat merkinnät

Merkintä voidaan tehdä muihinkin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin. Salassapitomerkintä tehdään merkitsemällä asiakirjaan ”SALASSA PIDETTÄVÄ” ja ruotsiksi ”SEKRETESSBELAGD”. Merkinnästä tulee käydä ilmi, miltä osin asiakirja on salassa pidettävä ja mihin salassapito perustuu. Jos salassapito perustuu säännökseen, jossa on vahinkoedellytyslauseke, merkintä voidaan tehdä kuitenkin niin, että siitä ilmenee vain se säännös, johon salassapito perustuu. Kun asiakirjan tai siinä olevien tietojen salassapidolle ei enää ole perusteita, merkinnän poistamisesta tai muuttamisesta on tehtävä merkintä asiakirjaan, johon alkuperäinen merkintä on tehty. Merkinnän asianmukaisuus on tarkistettava viimeistään asiakirjaa ulkopuoliselle annettaessa.

Muuhun kuin lain mukaan salassa pidettävään asiakirjaan voidaan tehdä merkintä ”HÄR KIN-
NANVARAISESTI ANNETTAVA” ja ruotsiksi ”UPPGES ENLIGT PRÖVNING”, jos asiakirjan luovuttaminen on lain mukaan viranomaisen harkinnassa tai asiakirjaan sisältyviä tietoja saa lain mukaan käyttää tai luovuttaa vain määrättyyn tarkoitukseen ja jos tiedon oikeuden paljastuminen voi aiheuttaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle tai heikentää viranomaisen toimintaedellytyksiä.

Velvollisuudesta tehdä turvallisuusluokkaa koskeva merkintä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa. Turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän tekemisestä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa.

36 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan 5 luvussa säädettyjen velvoitteiden toteuttamiseksi valtionhallinnossa säätää toiminnan avoimuuden toteuttamisesta viestinnän suunnittelun ja järjestämisen avulla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa hankittuihin tietojärjestelmiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 29 §:n 3 momenttia 48 kuukauden ajan tämän lain voimaantulon jälkeen.

3.

Laki

sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 13 ja 22 §
sekä
muutetaan 3 ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 3 § laissa 534/2016, seuraavasti:

3 §

Muu lainsäädäntö

Viranomaisasiointiin sovelletaan muutoin, mitä asian vireillepanosta, päätöksen tiedoksiantosta, viranomaisten toiminnan julkisuudesta, henkilötietojen käsittelystä, tiedonhallinnasta, asiakirjojen arkistoinnista, asian käsittelyssä käytettävästä kielestä ja asian käsittelystä säädetään.

21 §

Arkistointi

Sähköinen asiakirja on arkistoitava siten, että sen alkuperäisyys ja säilyminen sisällöltään muuttumattomana voidaan myöhemmin osoittaa.

Kansallisarkisto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa säädettyjen vaatimusten teknisistä toteuttamistavoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kansainvälisistä tietoturvaluokitusvelvoitteista annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälisistä tietoturvaluokitusvelvoitteista annetun lain (588/2004) 3 §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Erityissuojattavan tietoaineiston julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja sen nojalla säädetään ja tiedonhallinnasta, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/) ja sen nojalla säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

8 §

Turvallisuusluokituksen merkitseminen

Erityissuojattavaan tietoaineistoon on siitä riippumatta, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa tai sen nojalla säädetään, tehtävä kansainvälisessä tietoturvaluokitusvelvoitteessa määritelty luokittelumerkintä sen osoittamiseksi, minkälaisia tietoturvaluokitusvaatimuksia sen käsittelyssä on noudatettava. Merkintä voidaan tehdä myös asiakirjaan liitettävälle lomakkeelle, joka sisältää asiakirjan yksilöintitiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

turvallisuusselvityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan turvallisuusselvityslain (726/2014) 3 §:n 1 momentin 11 kohta ja 3 momentti, 16 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentin 1 kohta, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 21 §:n 1 kohta, 25 §:n 2 momentin 3 kohta sellaisena kuin se on laissa (/), 33 §:n 1 momentin 2 kohta, 34 §, 36 §:n 1 momentin 2 kohta, 44 §:n 2 momentin 3 kohta sekä 47 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin niistä on 25 §:n 2 momentin 3 kohta laissa (/), seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

11) *luokitellulla asiakirjalla* viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiakirjaa, johon julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (/) tai sen nojalla annettujen säännösten nojalla taikka kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain (588/2004) nojalla on tehty turvallisuusluokkaa koskeva merkintä sen osoittamiseksi, minkälaisia tietoturvallisuusvaatimuksia asiakirjaa käsiteltäessä noudatetaan.

Mitä tässä laissa säädetään salassa pidettävästä tai luokitellusta asiakirjasta, sovelletaan myös tietoihin, jotka on saatu suullisesti tai voidaan saada havainnoimalla, jos tällaisia tietoja sisältävät asiakirjat olisivat salassa pidettäviä taikka luokiteltavissa 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettujen säännösten perusteella.

16 §

Valtionhallinnon viranomaisen velvollisuus hakea henkilöturvallisuusselvitystä

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että valtionhallinnon viranomaisen on hankittava henkilöturvallisuus selvitys henkilöstä, jolla on muutoin kuin satunnaisesti oikeus käsitellä turvallisuusluokan I tai II asiakirjoja tai muita salassa pidettäviä asiakirjoja, jos näihin asiakirjoihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastaminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa erityisen suurta tai merkittävää vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle edulle, taikka joka muutoin hoitaa sellaisia tehtäviä, joissa hän salassa pidettäviä tietoja paljastamalla tai muulla lainvastaisella teolla voi merkittäväällä tavalla vaarantaa valtion turvallisuutta, maanpuolustusta, kansainvälisiä suhteita, poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua tai yhteiskunnan

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

elintärkeitä toimintoja taikka mainittujen etujen suojaamiseksi toteutettuja turvallisuusjärjestelyjä.

19 §

Perusmuotoisen henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvat tehtävät

Perusmuotoinen henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksianto-tehtävää hoitavasta, joka:

1) saa oikeuden muutoin kuin satunnaisesti käsitellä sellaisia viranomaisen asiakirjoja, jotka tulee turvallisuusluokitella turvallisuusluokkaan II—III kuuluviksi, taikka muutoin hoitaa sellaisia tehtäviä, joissa hän salassa pidettäviä tietoja paljastamalla tai muulla lainvastaisella teolla voi merkittäväällä tavalla vaarantaa valtion turvallisuutta, maanpuolustusta, kansainvälisiä suhteita, poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua tai yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja taikka mainittujen etujen suojaamiseksi toteutettuja turvallisuusjärjestelyjä;

20 §

Laajan henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvat tehtävät

Laaja henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia vain henkilöstä, joka:

1) työtehtävissään saa oikeuden muutoin kuin satunnaisesti käsitellä turvallisuusluokan I tai II asiakirjoja tai muita sellaisia salassa pidettäviä asiakirjoja, joihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa erityisen suurta tai merkittävää vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle edulle;

21 §

Suppean henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvat tehtävät

Suppea henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka:

1) saa oikeuden käsitellä viranomaisen turvallisuusluokan III—IV asiakirjoja tai muita sellaisia salassa pidettäviä asiakirjoja, joihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa tai haittaa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle tai yksityiselle edulle;

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

25 §

Perusmuotoisen henkilöturvallisuus selvityksen tietolähteet

Perusmuotoista turvallisuus selvitystä laadittaessa voidaan käyttää keskusrikospoliisin tekemää ilmoitusta, joka perustuu poliisin henkilörekisterissä oleviin, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöryhmiä koskeviin tietoihin. Ilmoituksen on sisällettävä tiedot, jotka ovat tarpeen tietojen merkityksen arvioimiseksi suojelupoliisissa. Keskusrikospoliisi voi tehdä ilmoituksen, jos:

3) henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 8 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin sisältyy selvityksen kohteesta epäiltyjen tietojärjestelmässä useita sellaisia laadultaan ja sisällöltään henkilön luotettavuuden arvioinnin kannalta merkittäviä merkintöjä, joiden muodostaman kokonaisuuden perusteella keskusrikospoliisi katsoo olevan perusteltu syy epäillä, että selvityksen kohde voi vaarantaa selvityksen perusteena olevassa työtehtävässään saamiensa sellaisen salassa pidettävien asiakirjojen ja niiden tietojen suojan, jotka kuuluvat turvallisuusluokkaan I tai II tai joihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastaminen tai oikeudeton käyttö voi muutoin aiheuttaa erityisen suurta tai merkittävää vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle edulle, ja että selvityksen kohde voi siten edistää järjestäytyneen rikollisryhmän toimia, jos tiedon välittäminen on välttämätöntä valtion keskeisten turvallisuus etujen suojaamiseksi järjestäytyneen rikollisryhmän toimilta tai vaikutuksilta taikka rikoksen ennalta estämiseksi.

33 §

Yritysturvallisuus selvityksen hakemiseen oikeutetut

Yritysturvallisuus selvitystä voi hakea:

2) viranomainen, jonka on tarkoitus tehdä sopimus selvityksen kohteen kanssa, jos sopimuksen yhteydessä yritykselle annetaan tai sopimuksen johdosta syntyy turvallisuusluokan I—III kuuluvaksi luokiteltuja asiakirjoja tai muita salassa pidettäviä asiakirjoja, jos näihin asiakirjoihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle tai yksityiselle edulle;

34 §

Valtionhallinnon viranomaisen velvollisuus yritysturvallisuus selvityksen hakemiseen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että valtionhallinnon viranomaisen on hankittava yritysturvallisuus selvitys yrityksestä, jolle valtionhallinnon viranomaisen kanssa tehtävän sopimuksen toteuttamiseksi annetaan turvallisuusluokan I—III asiakirjoja tai muita salassa pidettäviä asiakirjoja, jos näihin asiakirjoihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastu-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

minen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle tai yksityiselle edulle.

36 §

Yritysturvallisuusselvityksen laatimisen edellytykset

Yritysturvallisuusselvitys voidaan laatia, jos selvitys on tarpeen yrityksen arvioimiseksi, kun:

2) viranomainen on tekemässä yrityksen kanssa sopimusta, jonka yhteydessä yritykselle luovutetaan viranomaisen salassa pidettäviä asiakirjoja;

44 §

Henkilöturvallisuusselvitystodistuksen sisältö

Tarvittaessa todistukseen merkitään tieto:

3) siitä, mihin turvallisuusluokkaan luokiteltuihin asiakirjoihin tai muihin salassa pidettäviin asiakirjoihin, joiden oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa tai haittaa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle edulle, selvityksen kohteelle voidaan antaa pääsy;

47 §

Yritysturvallisuusselvitystodistuksen sisältö

Yritysturvallisuusselvitystodistukseen merkitään tieto:

4) tarvittaessa siitä, mihin turvallisuusluokkaan luokiteltujen asiakirjojen tai muiden asiakirjojen, joiden oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle edulle, käsittelyä koskevat vaatimukset yritys täyttää;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Mitä tässä laissa säädetään turvallisuusluokitellusta asiakirjasta, sovelletaan myös salassa pidettävään asiakirjaan, jos tähän asiakirjaan sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa haittaa tai vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle edulle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

valtion talousarviosta annetun lain 12 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 12 b §:n 4 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1053/2016, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

12 b §

Eräiden taloushallintotehtävien hoitaminen

Keskitettyistä taloushallintotehtävistä vastaavalla virastolla tai laitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kirjanpitoyksiköihin kuuluvilta virastoilta, laitoksilta ja muilta toimielimiltä tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät salassa pidettävät asiakirjat lukuun ottamatta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (/) tai sen nojalla annettujen säännösten nojalla luokiteltuja turvallisuusluokan I, II ja III asiakirjoja tai muita sellaisia salassa pidettäviä asiakirjoja, joihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa merkittävää tai erityisen suurta vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle edulle. Jos keskitetyistä taloushallintotehtävistä vastaavalla virastolla tai laitoksella ei tämän momentin mukaan ole oikeutta saada välttämättömiä tietoja sen 1 ja 2 momentin nojalla määrättyjen tehtävien hoitamiseksi, kyseisestä tehtävästä vastaa keskitettyjä taloushallintotehtäviä vastaavan viraston tai laitoksen sijasta asianomainen kirjanpitoyksikkö, elleivät edellä tarkoitettu virasto tai laitos ja kirjanpitoyksikkö taloushallintotehtävän hoitamisesta toisin sovi.

Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitettut asiakirjat ja tiedot voidaan antaa myös sähköisesti siten kuin kirjanpitoyksikköön kuuluva virasto tai laitos sekä keskitetyistä taloushallintotehtävistä vastaava virasto tai laitos sopivat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

8.

Laki

valtion virkamieslain 7 ja 8 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:n 1 momentin 3 ja 7 kohta sekä 8 c §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 1 momentin 3 ja 7 kohta laissa 1011/2018 ja 8 c §:n 3 momentti laissa 948/2017, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

7 §

Seuraaviin virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen:

3) ministeriön virka, jonka tehtäviin kuuluu toimia ministeriön valmiuspäällikkönä, jonka tehtäviin kuuluu valmius- ja varautumistehtäviä tai jonka tehtäviin kuuluu muutoin kuin satunnaisesti käsitellä turvallisuusluokan I tai II asiakirjoja;

7) sisäministeriön toimialan viraston päällikön välittömänä alaisena toimivan päällikön ja johtajan virka, poliisilaissa (872/2011) tarkoitettu poliisimiehen virka, suojelupoliisin muu kuin poliisimiehen virka, poliisihallinnon virka, jonka tehtäviin kuuluu muutoin kuin satunnaisesti käsitellä turvallisuusluokan I tai II asiakirjoja, sekä rajavartiolaitoksen virka;

8 c §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 2 momentissa tarkoitettusta henkilöturvallisuusselvitystodistusta koskevasta vaatimuksesta, jos virkaan nimitettävällä on oikeus muutoin kuin satunnaisesti käsitellä turvallisuusluokan I tai II asiakirjoja tai muita sellaisia salassa pidettäviä asiakirjoja, joihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastaminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa erityisen suurta tai merkittävää vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitulle yleiselle edulle, tai jos hänen on muutoin tarkoitus toimia tehtävässä, jossa sen luonteen vuoksi edellytetään erityistä luotettavuutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

autoverolain 87 a §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan autoverolain (1482/1994) 87 a §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1192/2016.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

10.

Laki

Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 58 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) 58 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1231/2004, seuraavasti:

58 a §

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Suomen Pankin oikeuteen antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä 58 §:ssä tarkoitetun eläketurvan toimeenpanoon perustuvia tietoja, sovelletaan, mitä julkisten alojen eläkelain (81/2016) 157 ja 161—163 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

11.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 12 §, 14 §:n 3 momentti, 17 §:n 3 momentti, 17 a §:n 2 momentti ja 20 e §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n 3 momentti laissa 813/2013, 17 § laissa 1234/2011 sekä 17 a §:n 2 momentti ja 20 e §:n 3 momentti laissa 793/2014, sekä
muutetaan 19 §:n 3 kohta sekä 20 §:n 1 ja 3 kohta seuraavasti:

19 §

Tietojen antaminen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

3) syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille sekä tuomioistuimille rikoslain 2 a luvun 2 §:ssä säädetyn päiväsakon suuruuden määrittämistä varten.

20 §

Tietojen antaminen eräille viranomaisille

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa pyynnöstä:

1) ulosottoviranomaisille työntäjän tai muun tulonmaksajan tunnistetietoja sekä sellaisia verotustietoja, jotka ovat tarpeen ulosottoa tai muuta täytäntöönpanoa varten;

3) rekisterihallintolaissa (166/1996) tarkoitetuille viranomaisille väestötietojärjestelmän tietojen tarkistamista varten verovelvollista koskevine tunnistetietoineen henkilön osoitetietoja, rakennuksen tunnistetietoja ja tietoja siitä, kuka omistaa kiinteistön, rakennuksen tai huoneiston, sekä asuinhuoneistosta tiedon siitä, onko huoneisto omistajan omassa käytössä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

12.

Laki

yksityisestä huvialuksesta suoritettavasta polttoainemaksusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisestä huvialuksesta suoritettavasta polttoainemaksusta annetun lain (1307/2007) 15 §, sellaisena kuin se on laissa 357/2018, seuraavasti:

15 §

Oikeus tietojen saantiin liikenneasioiden rekisteristä

Polttoainemaksusta vastaavilla viranomaisilla on salassapitosäännösten ja tietojen luovutusta koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada verotusta ja sen valvontaa varten välttämättömät tiedot liikenneasioiden rekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

13.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 20 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 20 b §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 402/2018, seuraavasti:

20 b §

Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta

Finanssivalvonnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

14.

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 73 §,

muutetaan 22 §:n 6 momentti, 26 §:n 1 momentti, 44 §, 46 §:n 1 momentti, 47 §:n 1 momentti, 49 §:n 2 momentti, 53 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 56 §:n 1 momentin johdantokappale, sellaisina kuin niistä ovat 22 §:n 6 momentti ja 44 § laissa 55/2019 ja 26 §:n 1 momentti laissa 670/2016, seuraavasti:

22 §

Muiden viranomaisten toimivalta

Väestörekisterikeskus voi sopia kunnan kanssa, että kunta vastaa rekisterinpitäjänä alueensa rakennushankkeita, rakennuksia ja huoneistoja koskevien tietojen lisäämistä, muuttamista tai

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

korjaamista koskevien rekisterimerkintöjen tekemisestä väestötietojärjestelmään siten kuin tässä laissa säädetään.

26 §

Tietojen ilmoittaminen

Väestötietojärjestelmään talletettavat tiedot on ilmoitettava rekisterinpitäjälle kirjallisesti, sähköisesti, rajapinnan avulla tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla luotettavalla ja turvallisella tavalla. Väestörekisterikeskus antaa luvan tietojen ilmoittamiseen, jos tiedot ilmoitetaan rajapinnan avulla tai muutoin sähköisesti. Jos ilmoittajaan ei sovelleta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (/) säännöksiä, luvan antamisen edellytyksenä on, että tietojen ilmoittaja on toimittanut Väestörekisterikeskukselle riittävän selvityksen tietojen suojauksesta.

44 §

Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta

Ennen tietojen luovuttamista Väestörekisterikeskus voi tarvittaessa vaatia käyttäjältä selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Selvitys on annettava kirjallisesti, ja siinä on ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen hallinnollinen ja fyysinen turvallisuus sekä henkilöstö-, tietoliikenne-, ohjelmisto-, tietoaineisto-, käyttö- ja laitteistoturvallisuus on tarkoitus varmistaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selvitys on vaadittava, jos:

- 1) tiedot luovutetaan rajapinnan avulla tai katseluyhteyksin taikka luovuttaminen koskee laajaa tietojoukkoa ja kysymys on 36—43 §:ssä säädettyjen tietojen luovuttamisesta; tai
- 2) tietojen käytön voidaan muusta perustellusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Poikkeuksena 1 ja 2 momentissa säädetystä selvitystä ei vaadita, jos käyttäjän tietojen käsittelyyn sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain säännöksiä.

46 §

Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamiseen sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain säännöksiä luovuttamisen tavoista ja keinoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä väestötietojärjestelmästä, siihen kuuluvista asiakirjoista ja muista vastaavista tietoaineistoista annettavista todistuksista ja otteista sekä niihin sisällyvistä tiedoista.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

47 §

Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen

Väestörekisterikeskus päättää väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta, jos luovuttaminen tapahtuu rajapinnan tai katseluyhteyksien avulla taikka kysymys on muiden kuin yksittäisten tietojen luovuttamisesta ulkomaille.

49 §

Muu luovutustoimivalta

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tietojen luovuttajaan sovelletaan, mitä 44 §:ssä säädetään tietojen vastaanottajasta. Tietoja 1 momentin 2 kohdan perusteella luovuttavaan henkilöön sovelletaan tässä tehtävässä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tietojen luovuttamisessa on noudatettava soveltuvin osin 4 luvun säännöksiä.

53 §

Käyttäjärekisteri

Väestörekisterikeskuksen on pidettävä rajapinnan tai katseluyhteyksien avulla tapahtuvasta väestötietojärjestelmän tietojen käsittelystä käyttäjärekisteriä. Käyttäjärekisteriin voidaan tallettaa seuraavat tiedot:

56 §

Lokirekisteri

Väestörekisterikeskuksen on pidettävä rajapinnan tai katseluyhteyksien avulla tapahtuvasta väestötietojärjestelmän tietojen käsittelystä lokirekisteriä. Lokirekisteriin voidaan tallettaa seuraavat tiedot:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa käytössä olleisiin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan ennen lain voimaantuloa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä sekä 53 ja 56 §:n säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

15.

Laki

valmisteverotuslain 4 a §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan valmisteverotuslain (182/2010) 4 a §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1178/2016.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

16.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 8 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 252/2012, seuraavasti:

8 §

Tietojen maksuttomuus

Selvitysyksiköllä on oikeus saada tiedot maksutta. Jos luovutuksesta aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

Selvitysyksiköllä on oikeus käyttää Verohallinnon ja sen yksikön tietojärjestelmiä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien toteuttamiseksi. Tietojen saannin välttämättömyyden arvioi Harmaan talouden selvitysyksikkö.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

17.

Laki

sijoituspalvelulain 7 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 7 luvun 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 294/2019, seuraavasti:

7 luku

Sijoituspalveluyrityksen toiminnan järjestäminen

6 §

Sidonnaisasiamies

Sidonnaisasiamiesten toiminnan lainmukaisuuden valvomiseksi Finanssivalvonta pitää sidonnaisasiamiehistä julkista rekisteriä (*sidonnaisasiamiesrekisteri*), johon sijoituspalveluyritys ilmoittaa nimeämänsä sidonnaisasiamiehet, jotka täyttävät sidonnaisasiamiehiä koskevat 3 momentissa säädetty edellytykset. Finanssivalvonnalle on rekisteriin merkittävien tietojen lisäksi ilmoitettava luonnollisen henkilön henkilötunnus. Rekisteriin on merkittävä luonnollisen henkilön täydellinen nimi, asuinpaikka ja sen toimipaikan osoite, jossa toimintaa harjoitetaan. Jos asiamies on oikeushenkilö, rekisteriin merkitään sen nimi, yritys- tai yhteisötunnus, kotipaikka ja sen toimipaikan osoite, jossa toimintaa harjoitetaan. Rekisteriin merkityt tiedot on säilytettävä viisi vuotta siitä lukien, kun peruste tietojen merkitsemiseen rekisteriin on päättynyt. Rekisteri on saatettava säännöllisesti ajan tasalle, ja siihen sisältyvien tietojen on oltava julkisesti saatavilla. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, Finanssivalvonta saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, asuinpai-

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

kasta ja toimipaikan osoitteesta siten kuin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/) säädetään tai saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

18.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 1 §:n 2 momentti ja 4 § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Jollei tässä laissa toisin säädetä, julkisen hallinnon tiedonhallinnan ohjaukseen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseen ja varmistamiseen sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (/) säännöksiä.

4 §

Yhteisten palvelujen ohjaus

Valtiovarainministeriön tehtävänä on ohjata valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämistä ja palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta. Valtiovarainministeriö vastaa tässä laissa tarkoitettujen yhteisten palvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintätekniisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain (10/2015) 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 53/2019, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Jollei tässä laissa toisin säädetä, turvallisuusverkkotoimintaan sovelletaan valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) säännöksiä ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (/) säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 4 luvun 6 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

1 §

Tällä lailla kumotaan rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 4 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 310/2016.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

21.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 1 §:n 4 momentti, 12 §:n 6 momentti, 13 §:n 5 momentti ja 14 §:n 3 momentti

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 9 §:n johdantokappale, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti ja 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisen edellyttämään henkilö- ja muiden tietojen käsittelyyn sovelletaan luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, tietosuojalakia (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), viestinnän välittämiseen ja viestien ja välitystietojen käsittelyyn sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014) sekä tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (/).

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

9 §

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Väestörekisterikeskuksella on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:

15 §

Tietojen käsittely käyttäjäorganisaatiossa

Palvelunäkymässä näytettävät tiedot haetaan käyttäjäorganisaation rekisteristä palvelunäkymään henkilötunnuksella tai muulla yksilöivällä tunnuksella. Käyttäjäorganisaation on välittömästi hävitettävä palvelunäkymästä sen tietojärjestelmään tullut henkilötunnusta tai muuta yksilöivää tunnusta koskeva tieto, jos sillä ei ole oikeutta käsitellä kyseistä tietoa.

16 §

Tukipalvelujen laatu- ja tietoturvallisuusvaatimukset

Sen lisäksi, mitä tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa säädetään, palvelutuottaja vastaa tukipalvelun tuottamisen edellyttämien tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta sekä tukipalveluissa käsiteltävien tietojen tietoturvallisuudesta.

22 §

Yleinen ohjaus

Valtiovarainministeriön tehtävänä on ohjata tässä laissa tarkoitettujen tukipalvelujen järjestämistä, palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta. Valtiovarainministeriö vastaa tukipalvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintätekniisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

22.

Laki

joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetun lain (574/2017) 21 §:n 2 momentti seuraavasti:

21 §

Tietojen saatavilla pitäminen

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteristä saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä tai syntymäajasta siten kuin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/) säädetään tai saattamalla tiedot yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

23.

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 992/2018, sekä *muutetaan* 23 § ja 29 §:n 5 momentti, seuraavasti:

23 §

Tietojen käsittely

Viranomaisen hallussa olevien, tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 sekä tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään ja tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/) säädetään.

Tässä laissa tarkoitetut hakijan ja Merimieseläkekassan sekä vakuutusyhtiön tiedot voidaan luovuttaa viranomaiselle ja viranomaiselta teknisen rajapinnan avulla tai muutoin sähköisesti. Näiden tietojen toimittaminen edellyttää kuitenkin, että osapuolet sopivat ennalta tietojen toimitustavasta.

29 §

Ilmoitukset ja tiedonannot

Tukiviranomainen antaa tiedot tämän lain perusteella tehdyistä päätöksistä ja maksetuista tuisista siten kuin siitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa ja muualla erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

24.

Laki

ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain (957/2013) 27 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 317/2019, seuraavasti:

27 §

Katsastusasiakirjojen säilyttäminen ja luovuttaminen

Katsastusluvan haltijan on lähetettävä rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusta koskevat todistukset ja muut asiakirjat Liikenne- ja viestintävirastolle säilytettäväksi mahdollisimman pian sen jälkeen, kun katsastus on suoritettu loppuun. Liikenne- ja viestintävirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa näitä todistuksia ja asiakirjoja sekä muita katsastustoiminnassa tarvittavia asiakirjoja katsastustoimipaikoille katsastustoimintaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

25.

Laki

ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annetun lain 20 ja 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annetun lain (958/2013) 20 §:n 1 momentti ja 28 §, sellaisena kuin ne ovat laissa 941/2018, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

20 §

Asiakirjojen säilyttäminen ja luovuttaminen

Yksittäishyväksynnän myöntäjän on toimitettava yksittäishyväksynnän myöntämistä koskevat asiakirjat Liikenne- ja viestintävirastolle säilytettäväksi sen jälkeen, kun yksittäishyväksyntä on tehty. Liikenne- ja viestintävirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa näitä asiakirjoja ajoneuvojen katsastus- tai rekisteröintitehtäviä suorittaville sekä yksittäishyväksyntöjen myöntämistoimintaa harjoittaville kyseistä toimintaa varten.

28 §

Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus ja oikeus tietojen edelleen luovuttamiseen

Liikenne- ja viestintävirastolla on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot rikosrekisteristä yksittäishyväksyntöjen myöntämisen edellytyksiksi säädettyjen luotettavuusvaatimusten selvittämiseksi ja valvontaa varten. Tieto rikoksesta voidaan sopimuksen purkamisen perusteena luovuttaa salassapitosäännösten estämättä yksittäishyväksynnän myöntäjälle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

26.

Laki

kansanterveislain 13 h §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan kansanterveislain (66/1972) 13 h §, sellaisena kuin se on laissa 1429/2004.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

27.

Laki

lääkelain 30 e ja 89 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lääkelain (395/1987) 30 e §:n 3 momentti ja 89 b §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 30 e §:n 3 momentti laissa / ja 89 b §:n 2 momentti laissa 789/2016, seuraavasti:

30 e §

Lääkevalmisteen myyntiluvan, rinnakkaistuontimyyntiluvan ja perinteisen kasvirohdosvalmisteen rekisteröinnin haltijan sekä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen ylläpitämässä haittavaikutusrekisterissä olevia tietoja saa käyttää vain lääkkeiden haittavaikutusten seurantaan ja raportointiin, sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain (/) mukaisesti siinä tarkoitettuihin käyttötarkoituksiin tieteelliseen tutkimukseen sekä lääkkeiden turvallisuuden ja riski-hyötysuhteen arviointiin. Tietoja ei saa kuitenkaan luovuttaa tai käyttää rekisteröityä koskevaan päätöksentekoon. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen on luovutettava ~~ta~~ ~~lee luovuttaa~~ saamansa rokotetta koskevat tiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

89 b §

Verohallinnon tulee pyynnöstä antaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle maksutta ja salassapitosäännösten estämättä apteekkien valvontaa varten tarpeelliset tiedot apteekkitoiminnan harjoittajan verovelosta ja maksujärjestelyistä sekä apteekkiverosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

28.

Laki

yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 14 b §, sellaisena kuin se on laeissa 377/2009 ja 1549/2009, seuraavasti:

14 b §

Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujen antajien rekisteristä ja niiden julkisuus

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot saavat luovuttaa yksityisten palvelujen antajien rekisteristä sen lisäksi, mitä muualla lainsäädännössä säädetään:

1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisuuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot yksityisistä terveydenhuollon palvelujen tuottajista ja itsenäisistä ammatinharjoittajista sekä sairausvakuutuskorvausten taksojen määrittelemiseksi ja korvausjärjestelmän kehittämiseksi tiedot 10 §:ssä tarkoitetuista toimintakertomuksista; sekä

2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle tilastointia varten tarvittavat tiedot 4 §:n mukaisen luvan saaneista palvelujen tuottajista ja 9 a §:n mukaisen ilmoituksen tehneistä itsenäisistä ammatinharjoittajista sekä 10 §:ssä tarkoitetuista toimintakertomuksista.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujen antajien rekisteristä yksityisten terveyspalvelujen antajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksiköiden ja toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot. Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää itseään koskevien osoitteiden ja yhteystietojen julkaisemisen.

Muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään. Palvelujen tuottajan ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitettua toiminnan lopettamisesta saa niitä koskevia tietoja julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui lupaviranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

29.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 14 h ja 18 b §, 18 d §:n 3 momentti ja 18 e §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 14 h § laissa 815/2015, sekä 18 b §, 18 d §:n 3 momentti ja 18 e §:n 2 momentti laissa 1107/2016, seuraavasti:

14 h §

Kansaneläkelaitoksen oikeus luovuttaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle tilastoinnin kannalta välttämättömiä tietoja

Kansaneläkelaitoksella on oikeus luovuttaa tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä 14 g §:ssä tarkoitettuja tietoja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle asiakkaan suostumuksesta riippumatta. Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tietojen luovutuksesta.

18 b §

Tietojen luovuttaminen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada kunnan sosiaalihuollon viranomaiselta ja veroviranomaisilta näiden henkilörekistereissä olevia 18 a §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta, jos se on välttämätöntä tämän lain mukaisen toimeentulotukiasian käsittelemistä varten. Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tästä mahdollisuudesta. Kansaneläkelaitos voi antaa kunnan sosiaalihuollon viranomaiselle salassa pidettäviä henkilötietoja, jos luovutusoikeus perustuu nimenomaiseen lainsäädäntöön.

Kunnan sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada 1 momentissa tarkoitettuja tietoja vastaavat henkilötiedot Kansaneläkelaitokselta ja veroviranomaiselta säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 21 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

18 d §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen Kansaneläkelaitoksen sekä apteekkien ja lääkkeellisen hapen toimittajien välillä

Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tietojen luovutuksesta.

18 e §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen Kansaneläkelaitoksen ja vuokranantajien välillä

Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tietojen luovutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

30.

Laki

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 14 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 14 §:n 2 momentti ja 21 § seuraavasti:

14 §

Asiakirjasalaisuus

Salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

21 §

Tietojen luovuttaminen

Sosiaalihuollon viranomainen voi saada veroviranomaisilta ja kansaneläkelaitokselta näiden henkilörekistereissä olevia edellä 20 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostuksesta riippumatta maksun määräämistä ja tietojen tarkistamista varten. Sosiaalihuollon viranomaisen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tietojen luovuttamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

31.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 29 § ja

muutetaan 27 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1109/2016, seuraavasti:

27 §

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Kansaneläkelaitos toimittaa kunnalle salassapitoa ja muiden tiedon antamista koskevien rajoitusten estämättä tiedot työttömistä alle 25-vuotiaista henkilöistä, joiden pääasiallinen toimeentulo on viimeisten neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen, sekä tiedot 25 vuotta täyttäneistä henkilöistä, joiden pääasiallinen toimeentulo on viimeisten 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen. Tiedot toimitetaan henkilön kotikuntalain mukaiseen kuntaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

32.

Laki

sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) 15 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 15 §:n 1 momentti laeissa 781/2009, 1567/2009 ja 251/2014, seuraavasti:

15 §

Tietojen luovuttaminen viranomaisille ja tieteelliseen tutkimukseen

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Kansaneläkelaitos saa rekisterinpitäjänä luovuttaa reseptikeskuksesta ja reseptiarkistosta pyynnöstä sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään:

1) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja aluehallintovirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvonnassa tarvittavat tiedot lääkkeen määrääjien laatimista lääkemääräyksistä ja niiden toimittamisesta;

2) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle lääkelain (395/1987) 21 f §:ssä tarkoitetun erityisluvan hakemiseksi laaditun lääkemääräyksen, turvallisen ja tarkoituksenmukaisen lääkkeiden käytön ohjauksessa tarvittavat tiedot sekä lääkelain ja huumausainelain mukaisessa valvonnassa tarvittavat tiedot lääkemääräyksistä ja niiden toimittamisesta.

Tiedot on luovutettava 1 momentissa mainituille viranomaisille maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

33.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 14 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 539/2016, seuraavasti:

14 §

Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Väestörekisterikeskus toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja muun henkilöstön, palvelujen antajien sekä näiden palvelujen antamiseen osallistuvien organisaatioiden, niiden henkilöstön ja tietoteknisten laitteiden vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa tarkoitettuna varmentajana. Väestörekisterikeskuksella on oikeus saada näiden tehtäviensä hoitamiseksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta sen ylläpitämästä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä varmenteen myöntämiseen ja peruuttamiseen, varmenteeseen, varmenteen tekniseen alustaan ja varmenteen toimitamiseen tarvittavat tiedot. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on vastaavasti oikeus saada lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi Väestörekisterikeskukselta tiedot sen edellä mainituin perustein myöntämistä varmenteista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

34.

Laki

yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 31 § seuraavasti:

31 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä lupaviranomaiset saavat luovuttaa yksityisten palvelujen antajien rekisteristä sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään:

- 1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisuuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista;
- 2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle tilastointia varten tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista sekä 16 §:ssä tarkoitetuista toimintakertomuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

35.

Laki

eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain 13 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

1 §

Tällä lailla kumotaan eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain (684/2015) 13 §.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

36.

Laki

Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 7 §:n 3 momentti seuraavasti:

7 §

Oikeus saada tietoja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä ja muulta viranomaiselta

Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus saada Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanorekisteriin, yhdyskuntaseuraamusrekisteriin sekä valvonta- ja toimintarekisteriin sisältyviä tietoja siltä osin kuin se on välttämätöntä Vankiterveydenhuollon yksikössä toimivien henkilöiden tehtävien suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

37.

Laki

panostajalain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan panostajalain (423/2016) 23 § seuraavasti:

23 §

Tietojen luovuttaminen, henkilötietojen käsittely ja rekisteröidyn oikeudet

Aluehallintovirasto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitettuja tietoja muulle viranomaiselle sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sekä Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle pätevyyskirjan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Rekisteriin tallennettujen tietojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Henkilötietojen käsittelystä ja rekisteröidyn henkilön oikeuksista säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantulosta.

38.

Laki

tartuntatautilain eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

1 §

Tällä lailla kumotaan tartuntatautilain (1227/2016) 25 §:n 3 momentti, 41 §, 51 §:n 3 momentti ja 53 §:n 4 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

39.

Laki

ympäristönsuojelulain 222 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 222 §:n 5 momentti seuraavasti:

222 §

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, voidaan tietojärjestelmän tietoja luovuttaa noudattaen, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa käytössä oleviin teknisiin käyttöyhteyksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä 48 kuukautta lain voimaantuloa.

Helsingissä 12.3.2019

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto